

Mare

'De vrouw als handelswaar, dat is de realiteit'

Pagina 11

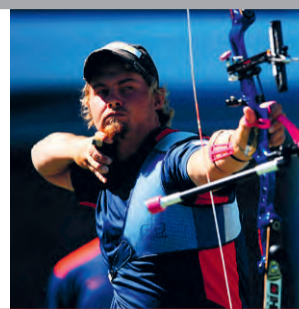
Mensenrechtenactivist: 'In Azerbeidzjan is omkopen normaal'

Pagina 3

Mindfulness rukt op aan de academie. Maar pas op voor lifestyle-goeroes

Pagina 6

Publiceren: als je pijlen blijft schieten, raak je misschien ooit de roos

Pagina 7

Martelen dan maar?

Ticking bombs en torture porn

Populair in Hollywood: martel-scènes om terroristen aan het praten te krijgen. Promovendus Odile Bodde analyseerde ze. 'Soms had ik de neiging om weg te kijken, maar uiteindelijk went het wel.'

DOOR VINCENT BONGERS Tik. Tik. Tik. De seconden op de timer van een bom met nucleaire lading tikken weg. De explosie zal tienduizenden levens kosten. Maar de FBI heeft terroristen opgepakt die mogelijk weten waar het wapen is.

De verdachten houden hun kaken stijf op elkaar. Martelen dan maar? Misschien maakt waterboarden de tongen wel los.

Het *ticking bomb-scenario* is populair in Hollywood. Filmwetenschapper Odile Bodde promoveerde gisteren op een onderzoek naar martel-scènes in Amerikaanse en Europese films over de *war on terror*. Hoe verhouden deze films zich tot de politieke en culturele context? Wat tonen de regisseurs wel en wat niet? Wat zijn de verschillen tussen Hollywood en de Europese producties?

In de films die Bodde bestudeert in haar proefschrift, worden nagels uitgetrokken en lichamen met gloeiend hete poken bewerkt. Zwarte kost dus. 'Ik ben geen liefhebber van extreem geweld en heb helemaal niets met het *torture porn*-genre,' zegt Bodde. 'Soms had ik wel de neiging om weg te kijken, maar heb toch alles heel uitgebreid geanalyseerd. En uiteindelijk went het ook wel.'

Bodde vond maar twee van de acht titels echt lastig om aan te zien:

De Franse film *Flandres* (2006), waar verkrachting en castratie aan de orde komen, en de Amerikaanse thriller *Unthinkable* (2010). In die laatste film snijdt een Amerikaanse verhoorexpert voor de ogen van een gevangen genomen terrorist de keel van diens vrouw door. 'Dat is wel heel erg extreem. Daarna haalt hij de twee kinderen van de terrorist erbij en dreigt hen ook te vermoorden als hij geen antwoord op zijn vragen krijgt. Echt heel naar.'

Het lag helemaal niet voor de hand om een studie naar martelen in films op te zetten, vertelt ze. 'Ik ben op het idee gekomen door de controverse rond de film *Zero Dark Thirty* (2012) van Kathryn Bigelow'. De film over de jacht op Osama bin Laden leidde tot felle discussies. Er worden gevangenen door de Amerikanen gemarteld om zo te proberen informatie los te krijgen over waar Bin Laden zich bevindt en wat zijn plannen zijn. De methoden die worden toegepast zijn onder andere vernedering, langdurig blootstellen aan keiharde metal, opsluiten in een zeer kleine ruimte en waterboarden.

'Een normale Hollywoodfilm kijkt lekker weg,' legt Bodde uit. 'Alles wat er gebeurt, wordt voor je uitgespeld. *Zero Dark Thirty* is juist heel erg ambigu. De kijker moet zelf nadenken, en juist daardoor ontstond een verhit debat. Het lijkt alsof de personages het onprettig maar noodzakelijk vinden om te martelen. De film legitimeert de martelpraktijken echter niet.'

> Verder lezen op pagina 9

Springen voor een scooter

Een van de deelnemers van het polsstokverspringen, op weg naar de overkant, afgelopen maandag. Elk jaar op 3 oktober doen studenten mee aan de wedstrijd bij het Steenschuur. Wie het verst springt, wint een Tomos. Zie pagina 3 Foto Taco van der Eb

Universiteit wordt beschermde titel

Het voorstel om de namen 'universiteit' en 'hogeschool' en de graden 'bachelor' en 'master' wettelijk te beschermen is door de Tweede Kamer aangenomen.

Pagina 4

Flexstudenten niet welkom in Leiden

Studenten kunnen volgend jaar betalen per studiepunt. De ministerraad heeft ingestemd met dit zogeheten flexstuderen. Maar Leiden doet niet mee.

Pagina 4

'Nee, nee, nee en nog eens NEE!'

Er is een nieuwe 'eindvariant' voor de inrichting van de nieuwe Humanities Campus gepresenteerd. Al zijn de buurtbewoners het er nog niet mee eens.

Pagina 5

Opinie: 'Wat wil de minister nou?'

Nederlanders studeren te weinig in het buitenland, klaagde minister Bussemaker. Maar dat is mede aan haar eigen beleid te danken, vindt Arend van Vuren.

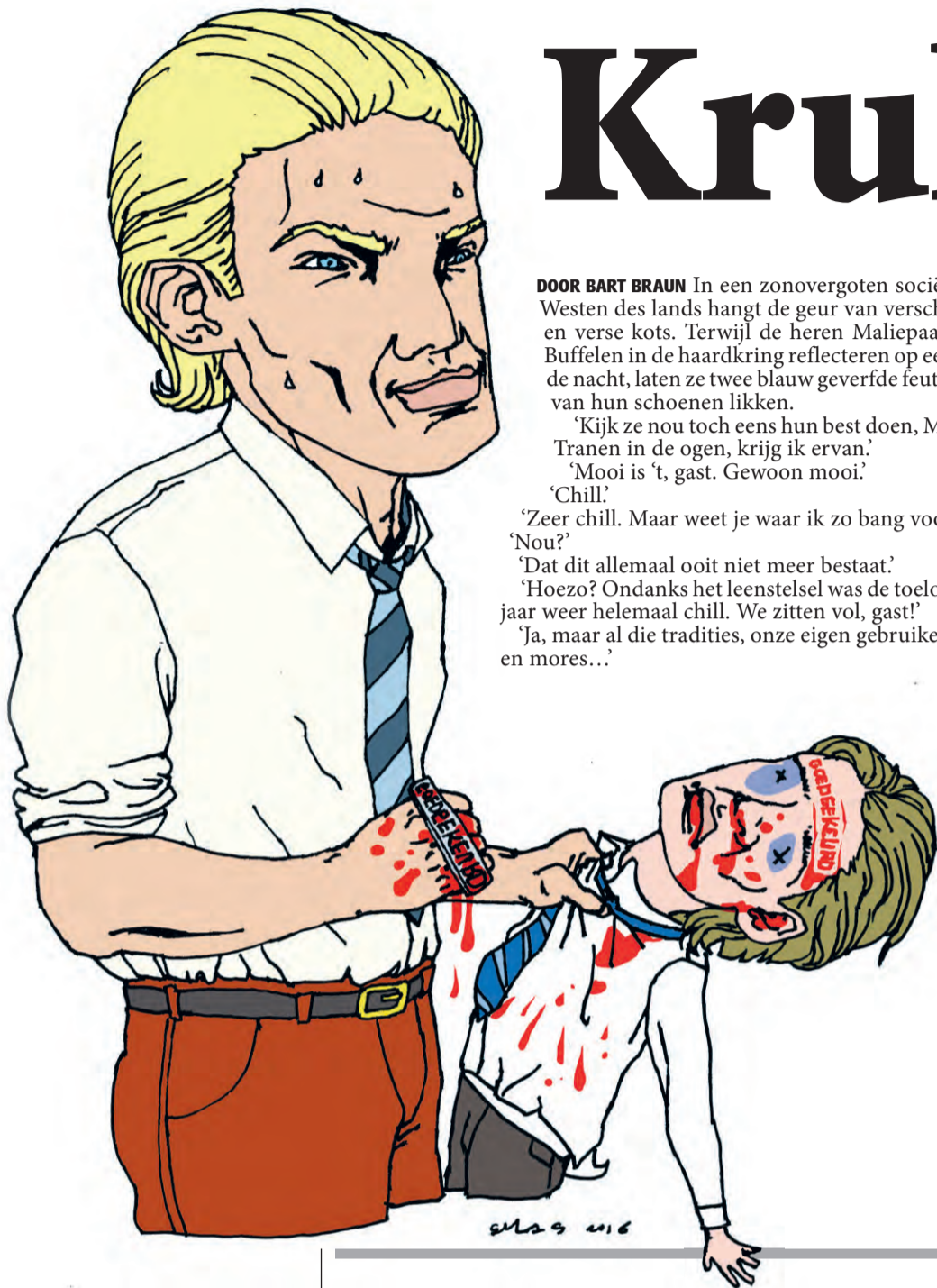
Pagina 8

Bandirah Pagina 12

Geen commentaar

Krulbollen

DOOR BART BRAUN In een zonovertogen sociëteit in het Westen des lands hangt de geur van verschaald bier en verse kots. Terwijl de heren Maliepaard en Van Buffelen in de haardkring reflecteren op een geslaagde nacht, laten ze twee blauw geverfde feuten de tsjak van hun schoenen likken.

'Kijk ze nou toch eens hun best doen, Maliepaard.

Tranen in de ogen, krijg ik ervan.'

'Mooi is 't, gast. Gewoon mooi.'

'Chill.'

'Zeer chill. Maar weet je waar ik zo bang voor ben?'

'Nou?'

'Dat dit allemaal ooit niet meer bestaat.'

'Hoezo? Ondanks het leenstelsel was de toeloop ook dit jaar weer helemaal chill. We zitten vol, gast!'

'Ja, maar al die tradities, onze eigen gebruiken, rituelen en mores...'

'...met een das om je lul hossen op de bar...'

'Zo chill. Maar stel dat dat allemaal verloren gaat?'

'Dan heb ik goed nieuws voor je, van Buffelen: wij worden binnenkort Unesco immaterieel erfgoed.'

'Wij. Jij en ik?'

'Jij, en ik, en de tradities en de liederen, en de andere verenigingen. Misschien zelfs ooit die twee daar – DOORLIKKEN, KUTFEUT!'

'Chill! Net als het midwinterhoornblazen in Overijssel en het krulbollen in Zeeuws Vlaanderen? Nu ik erover nadenk zijn wij inderdaad wel ongeveer net zo belangrijk.'

'Vergeet de houtsnijkunst van de Zafimaniry in Madagascar niet.'

'Maar wat betekent dat eigenlijk? Stel dat een knorrige universiteitsbestuurder in Groningen de geldkraan naar onze zustervereniging dichtdraait?'

'Nou ja, Unesco heeft geen paramilitaire tak die dan in kan grijpen, natuurlijk. Maar Groningen zou dan wel ingaan tegen de wensen van de Verenigde Naties.'

'Chill.'

'Fuck, gast.'

'Wat?'

'Moet je lezen wat ik nu op de Facebookpagina van ons knorrige universiteitsvod zie.'

'We worden toch geen erfgoed?! Niet chill. Vanwege die ongelukjes in Groningen?'

'Maar ontgroeningen zijn toch ook onderdeel van ons erfgoed? Daar gaat wel eens wat mis, net zoals bij die houtsnijders wel eens iemand een vinger kwijt zal raken.'

'En seksisme moet worden uitgebannen, lees ik? Maar da's toch ook een belangrijke traditie?'

'Alsof daar bij het andere erfgoed een punt van wordt gemaakt. De Koreaanse ganggangsullae wordt alleen door vrouwen uitgevoerd, godbetert.'

'Maar die erfgoed-mensen die ons op de lijst zetten...'

'En er weer afhaalden?'

'...die zullen zich toch enigszins verdiept hebben in wat de studentencultuur eigenlijk inhoudt? Dat ontgroenen daar een onderdeel van is? En dat hitsige twintigers zich gedragen als hitsige twintigers?'

'En dan nu een beetje lufjes de opname op die erfgoedlijst uitstellen als er wat slechte berichtjes in de media zijn.'

'Nou ja, drollen intrekken zodra er iets in de krant staat, dat is op zich wel een echt Nederlandse traditie.'

'Ik zou zelfs willen zeggen: erfgoed.'

Colofon

Redactie-adres Reuvenplaats 3, 2311 BE Leiden

Postbus 9500 2300 RA Leiden

Telefoon 071-527 7272

Website mareonline.nl

E-mail redactie@mare.leidenuniv.nl

De redactie is op vrijdag gesloten.

Oplage circa 15000

Hoofredactie

Frank Provoost frank.provoost@mare.leidenuniv.nl

Redactie

Vincent Bongers vbongers@mare.leidenuniv.nl

Bart Braun bbraun@mare.leidenuniv.nl

Anoushka Kloosterman a.kloosterman@mare.leidenuniv.nl

Marleen van Wesel h.g.van.wesel@mare.leidenuniv.nl

Medewerkers

Femke Blommaert • Mattijn de Groot • Holger Gzella •

Marit de Roij • Benjamin Sprecher

Fotografie Taco van der Eb • Marc de Haan

Illustraties Bas van der Schot • Bandirah • Silas.nl

Basisontwerp Roeland Segaar, Dokwerk Communicatie

Art direction en vormgeving Marcel van den Berg

Drukwerk Rodi Rotatiedruk, Broek op Langedijk

Advertenties Bureau van Vliet B.V.

Postbus 20 2040 AA Zandvoort

Telefoon 023 - 571 47 45

Redactieraad

Prof. dr. J.C. de Jong (voorzitter) • Prof. dr. F. Israel (vice-

voorzitter) • Birgül Açıksöz • Joline Cramer •

drs. Bart Funnekotter • drs. Malou van Hintum •

mr. Folkert Jensma • Merian Kuipers • Josephine Say •

Prof. dr. Nico Schrijver • Marieke Vinkenog •

Dr. Hans Vollaard • Christian van der Woude

Jaarabbonementen

Een jaarabonnement op Mare loopt van september t/m

juni. Belangstellenden kunnen Mare thuisgestuurd

krijgen door €35 over te maken op IBAN

NL68RAB00103257950 ten name van Universiteit Leiden

(o.v.v. Mare en SAP-nummer 6200092091) en

vervolgens een bevestigingsmail met daarin hun adres

te sturen naar redactie@mare.leidenuniv.nl. Studenten

betalen €25.

Ter controle graag in de bevestigingsmail ook het

studentnummer vermelden.

Adreswijzigingen

Alleen schriftelijk met postwikkelt.

Klachten en opmerkingen over de toezending

van Mare 071-5277272.

Mededelingen voor het op donderdag verschijnende

nummer moeten uiterlijk de voorafgaande donderdag

16.00 uur in het bezit van de redactie zijn.

ISSN 0166-3690

Column

Promoveren

Afgelopen september had ik het druk met promoties. Eén van mijn aio's heeft zijn proefschrift verdedigd, bij twee mensen zat ik in de commissie en het manuscript van een andere promovendus van mij ligt ter beoordeling.

Zelfs in zo'n bloedhete maand blijft het togaprotocol van toepassing. Dat onderstreept het belang van deze *rite de passage*: de verdediging oogt slechts een rituele dans, maar het begeleiden van een proefschrift is dé kern van het hoogleraarschap. Onderzoek en onderwijs, de enige dingen die een professor goed moet doen, komen dan bij elkaar en leiden tot de hoogste formele academische kwalificatie in Nederland: een promotie is hier bijzonderder dan bijvoorbeeld in Duitsland. Hoogleraren moeten juist daarvoor tijd vrijmaken en zich desnoods aan de vergaderwaanzin onttrekken.

Het begeleiden naar een doctoraat is namelijk cruciaal voor de voortgang van een vakgebied. Je leidt iemand op om, althans in principe, je gelijke te worden, zelfstandig onderzoek te verrichten en de door eigen inzichten verrijkte kennis vervolgens over te dragen. Zo ontstaat in de loop der tijd een gemeenschappelijke achtergrond van beproefde cumulatieve ervaring die door de frisse reflectie van elke generatie vernieuwd wordt.

Schoolvorming in de goede zin bevordert intellectuele houding, niet groepsdenken. In mijn vak ontvouwt zich divergentie in de afzonderlijke interesses en denkvormen steeds uit een canon van talen en bronnen die iedereen geacht wordt te kennen. Alleen een robuuste vaktraditie kan deze continuïteit garanderen. Daarentegen zijn de opgefokte pogingen om voortdurend nieuwe "approaches" en "programma's" te implementeren, experimenten in een genetisch laboratorium die niets te maken hebben met de natuurlijke, onstuurbare evolutie van academische disciplines.

De band tussen promotor en promovendus is niet noodzakelijkerwijs hecht maar toch speciaal, schommelend in het grijze gebied tussen goeroe en baas in een fabriek. De funeste nadruk op grote subsidies en teams bevordert wel het laatste en daarmee een onpersoonlijke begeleiding van lage kwaliteit. Uiteraard kan het door toedoen van de ene of andere kant, of louter de omstandigheden, misgaan. Ik ben sowieso erg gesteld op trouw, maar gebrek

aan loyaliteit jegens iemand die je succesvol tot de doctorstitel heeft verholpen, is bijzonder pijnlijk – al vraag ik me af wanneer in deze tijd van vrijblijvende relaties ook het NWO, dat Julius Caesar tot rolmodel heeft verkozen, ook de 'Brutus-subsidie' invoert om onderzoek te financieren waarmee iemand zijn promotor afkraakt.

Een geslaagd proefschrift is voor mij, na het ultieme geluk van zelf begrijpen hoe iets zit, het meest bevredigende aspect van mijn werk: het in de loop van een heel boek ontplooiën van een argument (geesteswetenschappers horen monografieën te schrijven), coherent doorgevoerde discussies over details die steeds weer de weg terug vinden naar een overkoepelend vraagstuk en een heldere verwoording van resultaten, het liefst met een goede balans tussen academische nuances en moed tot eenzijdigheid. Dat dit ideaal niet altijd bereikt wordt, is geen reden om het te laten verwateren.

Ik vind het dus iedere keer ontroerend om te zien hoe het meestal jeugdige elan van iemand tijdens een proces van onzekerheid, frustratie en opluchting (die horen er allemaal bij) groeit tot geïnformeerd zelfvertrouwen, totdat de onvoldooidheid verantwoord is. De besten lassen daarbij net genoeg "speling" in om creatief te blijven.

Het doet me denken aan de mythische verbeelding van de geboorte in de film *The Tree of Life*, waar kinderen, aangemoedigd door hun engelbewaarder, onder de etherische klanken van Respighi's *Siciliana* de wereld met al haar schoonheid en verschrikkelijkheid ingaan.

Zoals overal in de wetenschap, is de motivatie om promotieonderzoek te verrichten ambigu: er speelt van alles, van de pure drang naar kennis via de ambitie om beter te zijn dan anderen tot simpele ijdelheid. En toch zijn het juist de daarbij verworven vaardigheden – vastberadenheid, zelfstandigheid, argumentatie, precisie, synthese – die een onvervangbare bijdrage leveren aan de algehele intellectuele aliteit binnen de samenleving. De onvoorspelbare receptie van het resultaat is minder belangrijk dan het proces van totstandkoming. Ook niet-universitaire werkgevers zouden dat eens moeten beseffen.

HOLGER GZELLA is hoogleraar Hebreeuwse en Aramese taal- en letterkunde

Mensen

Vrij om een wit voetje

Mensenrechtenactivist Rasul Jafarov geeft gastcollege

De mensenrechtenactivist Rasul Jafarov werd door de Azerbeidzjaanse regering gearresteerd en opgesloten. Nu hij is vrijgelaten vecht hij tegen de corruptie in zijn land. Deze week gaf hij een gastcollege in Leiden. 'Omkopen gebeurt overal.'

Waarom werd je gearresteerd?

'Het Openbaar Ministerie had een zaak geopend tegen ngo's en riep me op om wat vragen te beantwoorden. Dus ik ben daarheen gegaan. Ze hebben me een reisverbod opgelegd, en mijn bankrekening bevroren. Ze beschuldigden me van het verduisteren van geld, dat ik van internationale donoren had gekregen voor de door mij opgerichte organisatie Human Rights Club. 'Ik ben uren ondervraagd, ze hebben mijn huis doorzocht en eisten al mijn financiële documentatie. Toen ik die kwam brengen, hebben ze me gearresteerd. De beschuldigingen waren allemaal verzonnen. En dat vond de rechter ook.'

Toch werd je tot 6,5 jaar veroordeeld. Hoe kan dat?

'We hebben geen onafhankelijk rechtssysteem. De rechter kan wel zeggen dat iets ongegrond is, als de overheid wil dat je naar de gevangenis gaat, dan gebeurt dat. Ik had een advocaat, maar zelfs de beste advocaat ter wereld kan geen verschil maken. Het maakt niet uit of je wint of niet. 'Bij mij was de overheid boos om-

Rasul Jafarov: 'Ik geloof niet dat ze me echt wilden laten gaan.' Foto Victoria Krechting

dat ik samen met mijn collega's een complete lijst van politieke gevangenen had samengesteld. En vlak voor mijn arrestatie hadden we een *flash mob* gedaan bij de Raad van Europa. Terwijl onze president, Ilham Aliyev, een toespraak gaf over mensenrechten, stonden wij daar met shirts met daarop foto's van politieke gevangenen.

'We hebben ook het Eurovisie Songfestival, dat in 2012 in Bakoe was, gebruikt om internationale aandacht te trekken voor onze situatie. Toen iemand met het idee kwam, moesten we eerst lachen, maar uiteindelijk was het toch een goed plan: opeens schreven veel media over Azerbeidzjan, terwijl daarvoor niemand er aandacht aan schonk.'

Hoe kwam je vrij?

'Ik kreeg na een jaar een presidentieel pardon. Zo kon de overheid internationaal een wit voetje halen. Azerbeidzjan is door de economische crisis afhankelijk van financiële steun. Dus dan moeten ze wel goede wil tonen aan de democratische landen die veel invloed hebben binnen internationale financiële instanties,

zoals het Internationaal Monetair Fonds.

'Ik geloof niet dat ze me echt hadden willen laten gaan. Die zaak, waarbij ik werd opgeroepen, loopt trouwens nog steeds. En een paar weken geleden hebben ze me weer opnieuw opgeroepen. Voor dezelfde zaak, met dezelfde vragen.'

Wat zijn de grootste problemen in Azerbeidzjan?

'Corruptie. Omkopen is een standaard onderdeel geworden van het dagelijks leven. Het gebeurt overal. Mensen weten niet hoe ze hun problemen moeten aanpakken zonder iemand geld te betalen. Als je zorg wilt in het ziekenhuis, moet je dokters betalen. Op scholen laten leraren zich ook omkopen om leerlingen te laten slagen.

'Maar zodra mensen de problemen willen aankaarten, ziet de overheid je als vijand. En dan ben je makkelijk te raken. Dus er zijn nu veel politieke gevangenen, van bloggers tot journalisten en politici. En waarvoor? Iemand die een Facebookpagina beheerde die kritisch was op de overheid, zit nu drie jaar vast. En pro-westerse politici belanden ook in de gevangenis. Allemaal op basis van *bogus charges*.

'We hebben ook nog nooit onafhankelijke verkiezingen gehad. Sinds de onafhankelijkheid van Azerbeidzjan is er constant één familie aan de macht geweest. En de president heeft al twee keer de grondwet veranderd zodat hij die macht zijn leven lang kan houden.'

DOOR ANOUSHKA KLOOSTERMAN

Frutti di Mare

Klimmen! Klimmen! Klimmen!

DOOR MARLEEN VAN WESEL 'Hoe ik me heb voorbereid? Nou, eigenlijk gewoon niet', zegt Laurens Harms (rechten). Maandagmiddag staat hij in een gele zwembroek op de waterkant aan het Steenschuur. De 3 Octobervereniging organiseert daar samen met Minerva elk jaar het polsstokverspringen.

'We ontdekten vanmorgen pas dat we meedoen', vertelt Ruben Vanghillewe (rechten), in roze zwembroek. 'Dat kwam vanuit ons huis', verklaart hij. 'Maar ik wil ook gewoon die Tomos winnen', zegt Harms. Aan de overkant van de gracht, tegen de oever van het Van der Werfspark, ligt een groot opblaaskussen. 'Wie daarop terecht komt, gaat door naar de finale', vertelt Froana Hoff van de 3 Octobervereniging, bij de inschrijfstand. 'Daar telt de afstand pas. Degene die dan het verst springt, wint een Tomos-scooter.' Hoff noteert intussen nummer 24. 'Iedereen mag meedoen, maar vooral studenten melden zich aan.'

Na een geslaagde demonstratie van de Polsstokbond Holland, is de eerste deelnemer aan de beurt. Ondanks zijn sprint over de aanloopplank haalt hij de mat niet, maar hij breekt wél de stok doormidden. Terwijl de presentatrices van dienst om 'tape en spalkmateriaal' vragen, en de Polsstokbond een nieuwe stok brengt, zwemt de jongen naar de kant. Nummer twee heeft meer succes. 'Zijn stok is heel, zijn pak is droog!' schalt door de speakers. Op de kant staat vooral ouder publiek, dat net uit de tent komt, waar de universiteit samen met Augustinus zojuist de 3 October University organiseerde.

De een na de andere springer gaat kopje onder. Sommigen glijden midden op het water al langs de paal naar beneden. Anderen stuiten op de rand van de mat, waarop het publiek alvast gejuich inzet, wat vervormt tot een collectief 'Aaaaaah' als de deelnemer alsnog in het water belandt. Ook Harms en Vanghillewe staan even later druipend in het gras. 'Het valt mee hoe koud het is hoor', zegt Vanghillewe. 'En we vinden het wel mooi om de rest te zien.'

De meeste deelnemers starten in zwembroek en al

dan niet in T-shirt. Sommigen verschijnen in overhemd, met stropdas, en eentje in een Superman-boxershirt. Die laatste haalt de overkant overigens wel, net als Ivo Muisse, de winnaar van vorig jaar. Inmiddels is er meer publiek toegestroomd. Gezinnen, met T-rex-ballonnen van de kermis, en vette Leidse accenten: 'Jongens, hierw aan de waterrw kant keije het goed zien.' En studenten die met een biertje hun club- of huisgenoten komen aanmoedigen. Of becommentariëren: 'Deze is echt te zwaar. Die zakt zo als een baksteen.' Dat valt overigens mee. De jongen in kwestie haalt de mat maar net niet. De paal moet door de Polsstokbond wel even worden rechtgebogen.

Jorrit van der Linden (rechten) wringt voor het standbeeld van burgemeester Van der Werff zijn shirt uit. Hij haalde de overkant wél, maar de mat ligt inmiddels ook vol water. 'De watertemperatuur is best oké te doen', zegt hij. Het was zijn eerste polsstoksprong ooit. 'Als je landt, moet je meteen wegdraaien van de stok. Anders kan die op allerlei nare plekken terechtkomen.'

Van de uiteindelijk 51 deelnemers, springen er negen naar de finale. Van der Linden stuitert daar vanaf de rand van de mat alsnog in het water. Ivo Muisse (informatica), die vorig jaar nog 10,60 meter haalde, springt zichzelf met 11,11 meter naar een nieuwe overwinning.

'Vorig jaar deed ik dit voor het eerst', zegt hij na afloop. Hij is geen lid van Minerva, wel van studentenhardloopvereniging Currimus. 'De aanloop is belangrijk. En je moet echt durven. Je ziet dat de helft vlak voor het einde van de plank stopt met rennen. En eenmaal in de paal moet je meteen gaan klimmen.' Met alleen goed vasthouden, haal je de overkant namelijk niet. 'Klimmen! Klimmen! Klimmen!' scandeerde het publiek vanmiddag dan ook regelmatig. Vorig jaar won Muisse ook al een Tomos. 'Die heb ik toen verkocht. Ik ben er niet echt een persoon voor. Misschien kunnen we de mascotte van Currimus bij wedstrijden op deze Tomos laten rijden. We moeten even kijken of er budget is voor de wegenbelasting.'

Foto's Taco van der Eb

Nieuws

Ontgroeningen

Na het Groningse Vindicat kampt nu ook het Amsterdamse corps ASC/AVSV met ontgroeningsproblemen. Drie studenten belandden tijdens een dispuutsontgroening in het ziekenhuis. Een met een darminfectie, een ander werd opgenomen met een longontsteking, een derde verstuikte zijn beide enkels, aldus de NOS. In totaal deden er twaalf studenten mee aan de ontgroening. De studenten moesten vorige maand in de gracht zwemmen en slapen tussen het afval. Het bestuur van ASC heeft interne straffen uitgedeeld vanwege de incidenten. Het dispuut in kwestie mag komend jaar minder leden aantrekken. Frappant is dat het ASC een gesprek had gehad met de UvA, naar aanleiding van de incidenten in Groningen. Het bestuur hield toen echter haar mond over het incident. De rector van het ASC, Boris Bekkering, heeft inmiddels beloofd dat de ontgroeningen worden gemoderniseerd.

Dure reizen

De VVD en SP hebben elkaar gevonden in de strijd tegen buitensporige declaraties. Onlangs stelde de Onderwijsinspectie nog vast dat er nauwelijks gerommeld wordt met bonnetjes door universiteiten. De Telegraaf publiceerde vorige week echter een artikel over het 'royaal declarerende' college van bestuur van de Universiteit Utrecht. De krant schrijft dat rector magnificus Bert van der Zwaan vier nachten à 559 dollar in een viersterrenhotel in de Verenigde Staten logeerde. Ook werd er voor hoge bedragen businessclass gevlogen. Het college zou zich niet aan de declaratieregels van de eigen universiteit houden. De VVD en SP hebben Kamervragen gesteld aan minister Bussemaker van Onderwijs over de Utrechtse bonnen. De partijen willen dat Bussemaker maatregelen neemt om 'de soberheid van uitgaven van instellingen in het hoger onderwijs beter te verankeren.' En zo niet, dan vragen de partijen zich af hoe de minister gaat voorkomen dat 'declaratievoorschriften een wassen neus worden.'

Huygensprijs

Natuurkundige Bernard van Heck won maandag de Christiaan Huygensprijs ter waarde van tienduizend euro. Dat is een prijs voor proefschriften in de wis-, natuur- of sterrenkunde, met een maatschappelijke impact. Van Heck promoveerde vorig jaar in Leiden op een proefschrift over quantumcomputers op basis van zogeheten Majorana-deeltjes, en werkt inmiddels in Yale.

Instrumentmakers

De Leidse Instrumentmakers School (LIS) heeft dit jaar de erepenning van de stad Leiden ontvangen. Op de school worden MBO-4-leerlingen opgeleid tot research-instrumentenmaker. Zij maken dus precisie-instrumenten voor de wetenschap en de industrie. De erepenning wordt elk jaar, kort voor 3 oktober, toegekend voor een bijzondere bijdrage aan de beeldvorming van Leiden. De LIS werd opgericht in 1901, en heeft een zeer goede reputatie. De Leidse natuurkundige Heike Kamerlingh Onnes, naar wie het KOG is vernoemd, initieerde en financierde de oprichting van de school.

Ben Feringa

Ben Feringa (65), hoogleraar organische chemie van de Universiteit van Groningen, heeft samen met twee andere wetenschappers de Nobelprijs voor Scheikunde gewonnen. Hij deelt de prijs met Jean-Pierre Sauvage uit Frankrijk en James-Frazer Stoddart uit Groot-Brittannië. Feringa ontwierp in 1999 als eerste een kunstmatige moleculaire motor, een piepkleine machine van één à twee nanometer (miljardste meter) groot en bestaat uit één molecuul. Het doel van het motortje is dat het medicijnen door het lichaam heen vervoert. Die praktische toepassing is nu nog niet mogelijk. Duncan Haldane, die in 2008 een tijd in Leiden was aangesteld als gasthoogleraar, won samen met twee collega's de Nobelprijs voor Natuurkunde.

Leiden wil geen flexstudenten

Universiteit doet niet mee aan experiment

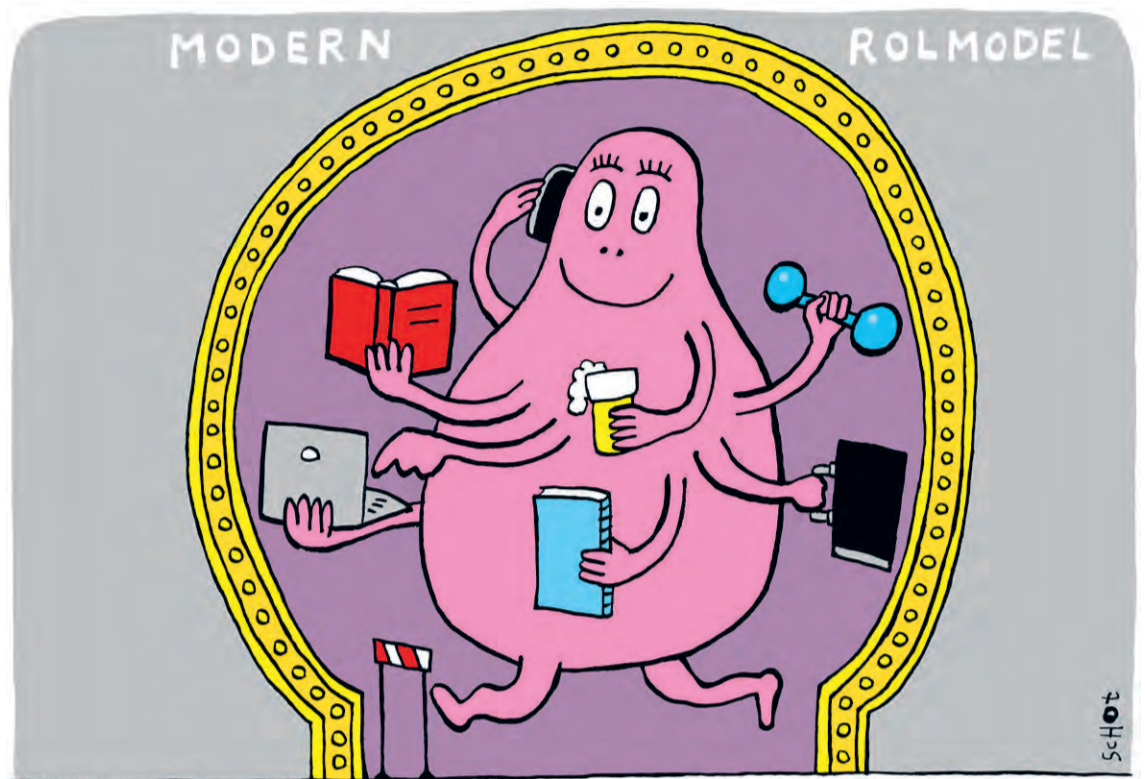
Een deel van de studenten aan hogescholen en universiteiten kan volgend collegejaar betalen per studiepunt. De ministerraad stemde vorige week in met een voorstel van minister Bussemaker (Onderwijs) om dit zogeheten flexstuderen mogelijk te maken. Maar Leiden doet niet mee.

DOOR VINCENT BONGERS Het plan is een initiatief van studentenvakbond LSVb. 'Het geeft de studenten meer gelegenheid om dingen naast de studie te doen', zegt LSVb-voorzitter Jarmo Berkhout. 'Studievertraging oplopen is nu heel erg duur omdat je elk jaar het wettelijk collegegeld moet betalen. Door flexstuderen krijgen studenten nu meer financiële ruimte: als je minder kunt studeren, betaal je ook minder.'

'Het experiment is gericht op studenten die naast hun studie andere activiteiten ondernemen, zoals bijvoorbeeld in de medezeggenschap', schrijft Bussemaker. 'Of die zich door omstandigheden als ziekte of verantwoordelijkheden als mantelzorger of ouder niet volledig op hun studie kunnen richten.' Volgens Berkhout staat de regeling echter open voor alle studenten van de instellingen die meedoen. 'Iedereen kan het aanvragen.'

Er is wel een maximum gesteld aan de hoeveelheid studenten die flexibel studeert. Per jaar mag niet meer dan tien procent van het totaal aantal studenten van de deelnemende universiteit of hogeschool per studiepunt betalen.

De minister stelt dat zij 'met het experiment onderzoekt of deze vorm van flexibilisering leidt tot betere toegankelijkheid van het hoger onderwijs, tot meer tevredenheid

van de student, tot meer ontplooiingsmogelijkheden, en tot minder uitval.'

Berkhout was als Maagdenhuisbezetter nog fel tegen het plan. 'Maar dat had te maken met de bekostiging van de studenten die flexstuderen. Universiteiten zouden mogelijk alleen per vak of punt gefinancierd worden en niet per student. 'Dan is het een bezuiniging. Maar die zorg is weggenomen.'

Politieke steun kwam van coalitiepartijen VVD en PvdA die een motie indienden over het plan. De

Hogeschool en de Universiteit van Amsterdam doen mee aan het experiment. Ook de Hogeschool Utrecht en de Universiteit van Tilburg hebben zich ingeschreven voor de pilot.

Amsterdamse studenten hebben inmiddels felle kritiek geuit op het experiment. 'Het gevaar is dat het flexstuderen als stokpaardje wordt gebruikt om de bezuinigingen op studenten en het onderwijs goed te praten. Het flexstuderen is geen permanente oplossing, het is een pleister op een slagaderlijke bloeding', schrijft Studentenunie ASVA.

De Universiteit Leiden loopt niet warm voor de pilot. 'We doen niet mee aan het experiment', aldus universiteitswoordvoerder Caroline van Overbeeke. 'We zijn heel druk met andere zaken die in onze ogen meer prioriteit hebben. Zoals bijvoorbeeld onderwijsvernieuwing en ICT&Onderwijs-projecten.' De experiment loopt van 1 september 2017 tot en met 31 augustus 2023. De Raad van State komt nog met een advies en de Eerste en Tweede Kamer gaan nog commentaar leveren op de pilot.

Naam 'universiteit' toch beschermd

Na enig geruzie is het voorstel van minister van Onderwijs Bussemaker om de namen 'universiteit' en 'hogeschool' wettelijk te beschermen door de Tweede Kamer aangenomen.

Bussemaker en de Tweede Kamer willen voorkomen dat allerlei dubieuze onderwijsaanbieders zich universiteit mogen noemen. Bussemaker maakte daarom een wetsvoorstel waarin de namen 'universiteit' en 'hogeschool' en de graden 'bachelor' en 'master' worden beschermd.

Directe aanleiding van het voor-

stel waren haatzaaiende uitspraken van Ahmet Akgündüz, de rector van de Islamitische Universiteit Rotterdam (IUR). Hij omschreef in 2015 bijvoorbeeld Koerden als 'honden'. Ook homo's, joden en Armeniërs moesten het ontgelden.

De Kamer en Bussemaker wilden niet dat de instelling, die wel twee hbo-opleidingen aanbiedt, de naam universiteit draagt. Het leek dan ook geen probleem om het wetsvoorstel door de Kamer te loodsen.

Maar er stond wrijving tussen de Kamer en Bussemaker over een ander deel van het voorstel. De minister wil het moeilijker maken

voor nieuwe aanbieders van onderwijs om een accreditatie van opleidingskeurder NVAO te krijgen. Eerst een lichte cursisten afleveren, dan kan pas een accreditatie aanvraagd worden, is het idee. De hele cyclus moet afgerond worden, vindt de minister.

CDA en VVD waren het daar niet mee eens. Vooral private onderwijsaanbieders worden onnodig gehinderd door dit onderdeel van het voorstel en zij wilden dat de minister dit dan ook schrapt.

Bussemaker had daar echter geen enkele behoefte aan, en dreigde prompt het hele voorstel in te trek-

ken. VVD en CDA haalden vervolgens bakzeil en trokken hun amendement in.

Toch krijgt de minister niet alles wat zij wil. De Kamer steunde een amendement van de ChristenUnie en het CDA dat het mogelijk maakt dat de Evangelische Hogeschool en de Vrije Hogeschool zichzelf hogeschool mogen blijven noemen. Beide bieden een tussenjaar aan als voorbereiding op het hoger onderwijs.

Instellingen als de Kleuteruniversiteit en de Universiteit van Nederland mogen hun naam overigens ook gewoon behouden. **VB**

Nieuwe bachelor over steden

De Universiteit Leiden ontwikkelt een nieuwe bacheloropleiding, Urban Studies. 'Over de stad in brede zin', lichte Manon van der Heijden, hoogleraar Comparative Urban History, vorige week toe in de faculteitsraadsvergadering van Geesteswetenschappen.

'Sinds 2007 leven er volgens de Verenigde Naties wereldwijd meer mensen in de stad dan op het plat-

teland', zegt Van der Heijden. 'In Nederland gaat het om zeventig procent.' Op masterniveau kunnen studenten zich aan de Universiteit Leiden momenteel al verdiepen in steden. De Haagse faculteit van de Universiteit Leiden, Governance en Global Affairs, herbergt ook een Centre for Modern Urban Studies.

De bachelor moet interdisciplinair worden. Op het conceptprogramma van Van der Heijden zijn

dan ook elementen van psychologie, criminologie en geschiedenis te vinden. 'Het wordt de eerste bacheloropleiding Urban Studies van Nederland', vertelt ze aan de geesteswetenschappenfaculteitsraad. Die kwam meteen met een paar vragen.

Zo bevat het conceptprogramma van de opleiding een stage voor 5 studiepunten. 'Dat lijkt me onmogelijk', oordeelt een van de

studenteraadsleden. Volgens de bachelorstageregeling van Geesteswetenschappen staat dat voor 140 werkuren. Weinig werkgevers gaan volgens de raadsleden akkoord met zo'n korte stageperiode. Ook willen ze weten of de opleiding naar Leiden of naar Den Haag gaat. 'Het is de bedoeling dat Urban Studies in Den Haag komt', zegt Van der Heijden. 'Maar dat is nog niet zeker. **MVV**

Nieuwe 'eindvariant' Humanities Campus

Sloop Lipsius en huurwoningen in planning, verhuizing voorbereid

Het Lipsius met de grond gelijk-gemaakt, een restaurant in de Reuvenplaats en congres- en collegezalen in een nieuw gebouw, waar nu nog sociale huurwoningen staan. Dat staat in de zogenoemde eindvariant voor de inrichting van de nieuwe Humanities Campus.

DOOR MARLEEN VAN WESEL 'Nee, nee, nee en nog eens NEE!' is te lezen op een van de pamfletten achter de ramen van de sociale huurwoningen tussen het Lipsius en het Arsenaal.

Vorig jaar november werden de bewoners overvallen door de plan-

nen van de universiteit om een grote Humanities Campus te bouwen.

Daarvoor zou het huidige Lipsiusgebouw gesloopt moeten worden, maar ook de 58 huurwoningen. Minstens zeventig procent van de bewoners moet uiteindelijk instemmen met de plannen. Dat is een van de voorwaarden die woningcorporatie De Sleutels stelt voor de sloop. De universiteit is ook nog met andere belanghebbenden in gesprek, zoals andere buurtbewoners. En dan moet de gemeenteraad nog een beslissing nemen, naar verwachting eind dit jaar.

Intussen wordt bij Geesteswetenschappen al druk nagedacht over de indeling van het gewenste model,

met een plein op de plek van het Lipsius. Universiteitshuisvestingsadviseur Elisa Meijer presenteerde vorige week een zogenoemde eindvariant voor de inrichting, in de faculteitsraadsvergadering. Het Instituut voor Wijsbegeerte verhuist daarin naar het P.J. Veth-gebouw, het Institute for Area Studies (LIAS) en het Centre for Linguistics (LUCL) wisselen hun locaties aan weerszijden van de Universiteitsbibliotheek om en het LUCAS gaat naar het Arsenaal.

Verder komt er dus een groot restaurant in de Reuvenplaats en op de plaats waar nu de sociale huurwoningen van corporatie De Sleutels staan, verrijst een nieuw onderwijs-

gebouw met hoorcollegezalen en congresruimte, van 5900 vierkante meter – iets kleiner dan het huidige Lipsius overigens. Deze zomer kreeg de faculteitsraad al uitleg over Eindvariant A; waarin de scheiding tussen de instituten wat strikter was per gebouw. Het LUCAS en het LUCL delen echter een aantal opleidingen.

Vorige week ging het over Eindvariant B, waarin die opleidingen verdeeld zijn over de locaties. 'We zijn weer een stapje verder in het proces', vertelt ze. Ook vastgoedirecteur Michel Leenders kwam aan het woord, over de duurzaamheidsplannen voor de nieuwe Humanities Campus.

'We moeten natuurlijk ook reke-

ning houden met de omvang, het budget, onderhoud en gebruik, maar duurzaamheid is echt een speerpunt', vertelt hij de raad. Zo wil hij de energieprestatie van 175 tot 200 kwh/m2 nu terugbrengen naar 50. Ook moet de nieuwbouw een BREEAM-score - een duurzaamheidswaardering - 'very good' halen. Om dat te bereiken is een warmteopslag, zoals de nieuwe bètacampus heeft, 'by far het beste'. Maar hij heeft meer voorstellen: 'Bijvoorbeeld de weekend- en avondopenstelling van de nieuwe campus beperken tot slechts één gebouw.'

> Zie www.universiteitleiden.nl/locaties/lipsius

Vertraging door binge-drinken

Alcoholgebruik kost de Nederlandse samenleving geld, volgens een nieuw rapport.

Onderzoekers van het RIVM, het Trimbos Instituut en de Universiteit Maastricht maakten een uitgebreide maatschappelijke kosten-batenanalyse over de gevolgen van alcohol.

Er zijn baten, zoals werkgelegenheid, accijnzen en het plezier dat mensen aan alcohol beleven. Daar tegenover staan de kosten: verkeer, geweld, verminderde arbeidsproductiviteit, volksgezondheid.

Op al die dingen proberen de onderzoekers zo goed en zo kwaad een cijfer te plakken; economie is en blijft *the dismal science*. Hoe druk je verloren gezondheid uit in euro's, of drinkplezier? En welk percentage van een kostenpost mogen we precies afschrijven op het

contou van drank?

Neem de post 'studievertraging'. Dat kost geld, weten de onderzoekers. Ze weten ook hoeveel studenten zware drinkers zijn: mannen die eens per week zes eenheden alcohol op één avond drinken; vrouwen bij vier eenheden. Dertig procent van de universiteitsstudenten doet dat, en 26 procent van de hbo'ers.

Vervolgens nemen ze - zonder verdere onderbouwing - aan dat binge-drinken evenveel voorkomt bij studenten met als bij studenten zonder vertraging. Dan stel je dus dat dertig procent van de vertraagde studenten een drinker is. Vervolgens komen ze op basis van één studie aan de Hogeschool Windesheim op een schatting van de bijdrage van alcohol aan die vertraging: twintig procent. En dat vermenigvuldigen ze dan met een

schatting van de kosten van een jaar uitloop (€8.900 aan universiteiten).

En dan negeren we even de mogelijkheid dat als er geen alcohol zou bestaan, een gedeelte van deze studenten zich zou verliezen in andere harddrugs die nog studie-vertragender zijn. Totaal: ergens tussen de tien en zeventien miljoen voor universitaire studenten; tussen de 52 en 86 miljoen voor studenten, hogescholieren en mbo'ers bij elkaar.

Alle berekenbare kostenposten onder elkaar zijn volgens de onderzoekers samen minstens 7,35 miljard euro; Nederland legt zo'n twee tot drie miljard toe op het drankgebruik hier. Een accijnsverhoging van 200 procent zou de samenleving op termijn tientallen miljoenen euro's opleveren, volgens het rapport. **BB**

Eerste hulp bij examenregelingen

Alle onderwijsinstellingen hebben een OER. Een wat? Een Onderwijs- en Examenregeling. Een dik juridisch document dat te weinig studenten kennen, laat staan dat ze weten waar ze het kunnen vinden.

Om de studenten beter te informeren over het bestaan van de OER, lanceerde het Student Overleg Medezeggenschap (SOM), onderdeel van de Landelijke Studentenvakbond, de website benjijoorndom.nl.

Het doel van de site is studenten te prikkelen op zoek te gaan naar de OER. Er staat een lijstje van onderwerpen die in de OER behandeld moeten worden, en voor sommige instellingen staat ook aangegeven waar je het kan vinden.

'Eigenlijk zijn de onderwijsinstellingen zelf verplicht hun studenten goed voor te lichten over hun rechten en plichten. Dit laat nogal eens te wensen over, dus gaan we dit, liefst ge-

zamenlijk, aanpakken', zegt SOM-bestuurder Gijsbert Brinkman.

Ze willen op de site laagdrempelige informatie zetten over wat de OER is en waarom het belangrijk is. De inhoud van de opleidingen, de termijn waarin tentamens moeten worden nagekeken, en in welke tijdvakken examens mogen worden afgenomen staan erin beschreven. Ook staan er rechten in, zoals mogelijkheid om begeleiding te krijgen. Wat deze rechten en regels precies zijn, verschilt per instelling. Studenten moeten het document dus zelf opzoeken. Dat is niet altijd makkelijk, zegt een woordvoerder van de LSVb. Bij sommige instellingen moet je inloggen om de OER te kunnen lezen. In Leiden staat hij op de website van de universiteit.

Als studenten hulp nodig hebben bij het ontcijferen van het juridische jargon, kunnen ze contact opnemen met de LSVb via het telefoonnummer op de site. **AK**

Ontgroening in Antwerpen Foto Wim Daneels

'Ook geregeld: omgang met dieren'

'We worden over één kam geschoren. Nu hebben we een idee hoe het voelt om een minderheidsgroep te zijn.'

Anoniem Vindicat-lid tegen de Groningse *Universiteitskrant* (ukrant.nl, 28 september)

'Als een en ander in een mosliminternaat had plaatsgevonden, was de tent daarentegen al lang gesloten en het bestuur voor het gerecht gedaagd.'

Historicus Thomas von der Dunk (*de Volkskrant*, 2 oktober)

Corpora zijn tot op zekere hoogte sektes. De cultuur daar heeft een blijvende invloed op de nog nauwelijks volwassen leden.'

Consultant Laura Kits (oud-Nereus) en uitgever Rosanne Boermans (oud-Quintus). (*NRC Handelsblad*, 29 september)

'Ik heb mijn lidmaatschap van de Leidse studentenvereniging Minerva altijd gezien als een spel. Een spel met eindeloos veel rare (en soms wat oubollige) spelregels.(...) Bij andere populaire spelen komen ook regelmatig ernstige overtredingen voor. Wat te denken van alle smerige tackles en ellebogen die wekelijks worden uitgedeeld op de Nederlandse voetbalvelden? (...) Als we de groentijd afschaffen, dan moeten we zeker ook direct stoppen met de voetbalsport.'

Hoogleraar informatica in Nijmegen Frits Vaandrager legt het de knorren even uit. (*Universiteitsblad Vox*, 4 oktober)

'Wat als mij dit was overkomen? Had de voor-

zitter van mijn studentenvereniging zich dan openlijk solidair met mij verklaard? De kans is groot van niet. Want het was toch "gewoon een uit de hand gelopen grapje." Wij "hertjes" moeten gewoon niet zo zeuren.

Politicoloog en oud-Augustijn Marije van Rest. (*de Volkskrant*, 28 september)

'Tegelijk waren wij vrouwen sterker dan ooit. Zo nu en dan, als de mannen te ver gingen, dan zetten we de brandslang open. Wij gingen niet naar een commissie gelijke behandeling. Wij namen maatregelen. En oh ja, we hadden bestuursfuncties (...) In de studentenwereld, waar het barst van het seksisme en de *slut shaming*, zijn de vrouwen nog gelijk aan mannen.'

Microbioloog en oud-Quint Rosanne Hertzberger. (*NRC*, 30 september)

'Hoe erg is het om iemands schoenen te moeten likken als je later toch procureur-generaal wordt? Uiteindelijk is het een sadistisch systeem. Zoals het nu vaak gaat, is het SM zonder de M. Het is niet meer van deze tijd.'

Hoogleraar Frits van Oostrom voert een 'kruistocht in krijtstreep' tegen ontgroeningen. (*DUB*, 5 oktober)

'De Universiteit Leiden heeft een Convenant Kennismakingstijd Studentenverenigingen. Er staan voorschriften in met betrekking tot voedsel, nachtrust en gezondheid. Activiteiten mogen niet gevaarlijk zijn. Zelfs de omgang met dieren is geregeld.'

Universiteitswoordvoerder Caroline van Overbeeke (*Leidsch Dagblad*, 5 oktober)

Achtergrond

Hersenen trainen tegen stress

De universitaire opmars van mindfulness

Mindfulness krijgt steeds meer status. Er verschijnt meer academisch onderzoek, en Leiden is onlangs een online collegereeks gestart. 'Het gevaar is dat zelfbenoemde lifestyle-goeroes wetenschappelijk bewijs voor eigen winst aandragen.'

DOOR ANOUSHKA KLOOSTERMAN Boedhistische monniken, brandend wierook, misschien geitenwollen-sokken en yoga. Mindfulness en meditatie kunnen verschillende beelden oproepen. Maar tegenwoordig kun je ook denken aan CT-scans, elektroden en hersengolven. Want academisch onderzoek naar mindfulness is de afgelopen twintig jaar explosief gestegen. En de wetenschap heeft meditatie omarmd als therapie.

Heel kort gezegd is mindfulness je concentratie richten op het nu. Dit bereik je door meditatie, al betekent dit niet dat je in ingewikkelde lotushoudingen hoeft te zitten (tenzij je dat graag doet). Mindfulness kan je overal doen: op de bank, op je werk of tijdens je studie. De bedoeling is dat als je het genoeg doet, je bewuster gaat leven.

Een beroemd voorbeeld is de zogeheten rozijn-oefening. Pak een rozijn (of een ander klein voorwerp) tussen duim en wijsvinger. Doe alsof je van Mars komt, en er nog nooit een hebt gezien. Voel hoe de rozijn tussen je vingers zit. Kijk vol aandacht naar de plooitjes, de ribbeltjes en de kleur. Concentreer op hoe het voelt aan je vingers. Daarna hoe het ruikt. Stop hem daarna in je mond. Voel hem op je lippen, in je mond. Hoe smaakt het? Slik door. Voel hoe de rozijn door je lichaam naar beneden zakt.

Klinkt misschien zweverig. Maar mindfulness heeft zich in de afgelopen twintig jaar een weg gebaand in de wetenschap. Er zijn inmiddels talloze studies te vinden die claimen dat het helpt bij allerlei kwalen. Het vermindert stress, voorkomt terugval in depressies en verhelpt angststoornissen en chronische pijnklachten.

Sommige studies wijzen uit dat patiënten met ernstige aandoeningen als Parkinson er beter door met

hun ziekte kunnen omgaan.

De wortels van mindfulness liggen in het boeddhisme. Maar de moderne variant, zoals we die steeds meer in het westen zien, komt van de Amerikaanse bioloog Jon Kabat-Zinn. Tijdens zijn studie ontmoette hij Zen-monniken die zijn interesse in meditatie wekten. Later ontwierp hij Mindfulness-Based Stress Reduction (MBSR), een cursus van acht weken waarbij patiënten leren om te gaan met chronische pijn, stress en depressie. Veel psychologische studies gebruiken zijn methode en

Davidson, die goede vrienden is met de Dalai Lama, plakte voor zijn onderzoek honderden elektroden op de hoofden van Tibetaanse monniken en mat hun hersenactiviteit. Hij denkt dat we onze hersenen kunnen trainen om permanent stressbestendiger en emphatischer te worden.

Genoeg reden dus voor universiteiten om steeds meer aandacht te besteden aan het fenomeen. Niet alleen als onderzoeksonderwerp,

meis is getreden is volgens Goto-Jones een van de redenen dat het zo populair is geworden de afgelopen jaren. 'Het lijkt erop dat de interesse is gestegen door de toename van wetenschappelijk bewijs. Daardoor is het nu niet alleen toegankelijker, maar ook meer acceptabel in moderne, seculiere samenlevingen. Het is nu een zeer gerespecteerde psychologische behandeling voor depressie, pijn en stress. Deze wetenschappelijke status loopt langzaam over naar de samenleving en wekt daardoor interesse bij een breder publiek.'

voor eigen winst aandragen. Er zijn veel mensen die proberen veel geld te verdienen met mindfulness, ook al hebben ze soms niet de goede kwalificaties of ervaring. Dit zou beter gereguleerd moeten worden. Zeker in Engeland worden stappen gezet naar de regulatie van geaccrediteerde trainers.'

Daarnaast moeten de resultaten van sommige onderzoeken niet klakkeloos worden overgenomen, zegt Colzato. 'Vaak worden mensen die veel mediteren vergeleken met mensen die dat nog nooit eerder hebben gedaan. In die studies kun je eigenlijk geen causaal verband trekken, omdat positieve effecten ook verband kunnen hebben met neurologische verschillen tussen de twee groepen.'

De resultaten voor mensen die al langer aan meditatie doen vind je wel veelbelovend. 'Maar er is meer onderzoek nodig om helemaal te begrijpen welk effect meditatie heeft op onze hersenen, stemming en cognitie.'

Tijdens de cursus plaatst Goto-Jones ook nog een kanttekening: 'Veel onderzoekers die zich bezighouden met mindfulness doen er zelf ook aan. Zij hebben misschien de neiging de positieve effecten wat meer te benadrukken.'

Toch kan mindfulness ook studenten helpen, denkt hij. 'Veel studies hebben laten zien dat het studenten helpt bij hun concentratie en creativiteit. Het vermindert ook angst en stress. Je slaapt er beter door. Ook helpt het bij de ontwikkeling van een kritische manier van denken. Een risico is wel – en dit geldt voor iedereen – dat door mindfulness je gedachten en herinneringen even grenzeloos kunnen stromen. Voor sommigen kan dit betekenen dat onprettige of zelfs traumatische ervaringen boven kunnen drijven. Het gebeurt niet vaak dat dit soort problemen optreden, maar het kan gebeuren en we kunnen het ons niet veroorloven er naïef over te doen. Daarom is het belangrijk dat het wordt aangeleerd door een gekwalificeerde docent in een goede omgeving.'

De mooc 'De-mystifying Mindfulness' is te volgen via www.coursera.org/learn/mindfulness

definitie.

Want het blijkt je hersenen flink wat werk doen tijdens meditatie: 'Onderzoek heeft aangetoond dat de connecties in de hersenen verbeteren', zegt de Leidse psycholoog Lorenza Colzato, die onderzoek doet naar mindfulness en meditatie. 'Oftewel: er worden sterkere links gelegd tussen hersengebieden die belangrijk zijn om je emoties te reguleren. Daarnaast communiceren neuronen in verschillende hersengebieden beter met elkaar tijdens meditatie.'

Sommige onderzoekers claimen vol optimisme dat langdurige meditatie de anatomie van de hersenen definitief kan veranderen. Amerikaanse neuroloog Richard

maar ook in de praktijk. Leiden heeft sinds vorig jaar – net als Oxford en honderden andere universiteiten – een mindfulnesscentrum, opgezet door hoogleraar Oosterse filosofie Christopher Goto-Jones. Daar gaf hij een honours-college, gecombineerd met meditatietraining, aan studenten.

Dat college is nu onder de naam 'De-mystifying Mindfulness' online te volgen als massive online open course (mooc). Het derde college staat maandag online, de eerste twee zijn nog terug te kijken.

Dat meditatie uit het new age-do-

Hypes trekken vaak kwakzalvers aan. Niet iedereen die zich een mindfulness-therapeut noemt, weet ook daadwerkelijk waar hij of zij mee bezig is. In een reportage van het Belgische tv-programma *Panorama* uit 2013 nam journalist Peter Brems zijn verborgen camera mee langs een aantal mindfulness-therapeuten. Eén zei dat hij hardop tot honderd moest tellen. Een ander vertelde hem dat hij moest 'ademen door zijn geslachtsdeel'. De Belgische Federatie van Psychologen reageerde onthutst en pleitte voor strengere kwaliteitscriteria.

Goto-Jones: 'Een van de gevaren is dat zelfbenoemde lifestyle-goeroes het wetenschappelijke bewijs

Maretjes

Doe meer met je kennis! Vrijwilligers gezocht voor één uur per week bijles en huiswerkbegeleiding op verschillende locaties of bij de leerling thuis. **Leiden-Noord**, 25 leerlingen **basisonderwijs**, groep 4 t/m 8. **Voortgezet onderwijs**: *Nederlands, rekenen, brugklas vmbo. *Nederlands, brugklas mavo-havo. *Engels, 4vmbo. *Wiskunde, 2mavo. *Wiskunde, brugklas havo. *Wiskunde, 2vmbo. *Wiskunde, 6vmbo, €5,- per les. *Aardrijkskunde, biologie, Engels, 3vmbo-basis. **Leiden-Zuid**, 13 leerlingen **basisonderwijs**, groep 4 t/m 8. **Voortgezet onderwijs**: *Engels, 2mavo. Onderwijswinkel, Driftstraat 77, ma, wo en do 15-17u. Tel. 071-5214256. E-mail: hdekoomen@owwleiden.nl.

Gezin uit Wassenaar zoekt jonge vrouw als **huishoudelijke hulp** voor 5 uur per week, euro 13 p. uur; stuur c. v. naar madeleineschure@gmail.com

Maretjes extra

Maretjes-extra zijn bedoeld voor semi-commerciële instanties. De prijs voor een Maretje-extra is €23,- incl. BTW voor elke vijftiende woorden. U kunt deze advertenties uiterlijk op de vrijdag vóór het verschijnen van Mare opgeven bij Bureau van Vliet B.V., postbus 20, 2040 AA Zandvoort, telefoon 023-571 47 45. E-mail: Zandvoort@bureauvanvliet.com

Academische Agenda

Prof. dr. C.K.W. de Dreu zal op vrijdag 7 oktober een oratie houden bij benoeming tot hoogleraar bij de faculteit Sociale Wetenschappen met als leeropdracht Sociale Psychologie van de Organisatie. De titel van de oratie is 'De rem op samenwerking'.

Dhr. E. Canella hoopt op dinsdag 11 oktober om 10.00 uur te promoveren tot doctor in de Wiskunde en Natuurwetenschappen. De titel van het proefschrift is 'Semi-partitioned Scheduling and Task Migration in Dataflow Networks'. Promotor is Prof. dr. E.F. Deprettere.

Dhr. F.E. Blokland hoopt op dinsdag 11 oktober om 11.15 uur te promoveren tot doctor in de Geesteswetenschappen. De titel van het proefschrift is 'On the origin of patterning in movable Latin type: Renaissance standardisation, systematisation, and unitisation of textura and roman type'. Promotoren zijn Prof. dr. A. Van der Weel en Prof. F. de Ruiter.

Dhr. B.T. Reijnen hoopt op dinsdag 11 oktober om 13.45 uur te promoveren tot

doctor in de Wiskunde en Natuurwetenschappen. De titel van het proefschrift is 'Phylogenetic ecology of octocoral - gastropod associations'. Promotor is Prof. dr. E. Gittenberger.

Mw. L.W. Wijsman hoopt op dinsdag 11 oktober om 15.00 uur te promoveren tot doctor in de Geneeskunde. De titel van het proefschrift is 'Blood pressure, cardiac biomarkers and cognitive function in old age'. Promotor is Prof. dr. R.G.J. Westendorp.

Dhr. M.W. Swanton hoopt op dinsdag 11 oktober om 16.15 uur te promoveren tot doctor in de Geesteswetenschappen. De titel van het proefschrift is 'A History of Chochoitc Alphabetic Writing'. Promotoren zijn Prof. dr. W.F.H. Adelaar en Prof. dr. T. Kaufman.

Mw. M. Stijntjes hoopt op woensdag 12 oktober om 11.15 uur te promoveren tot doctor in de Geneeskunde. De titel van het proefschrift is 'Interactions of cognitive and physical ageing'. Promotoren zijn Prof. dr. P.E. Slagboom en Prof. dr. A.B.

Maier.

Mw. M.E.C. Waaijer hoopt op woensdag 12 oktober om 13.45 uur te promoveren tot doctor in de Geneeskunde. De titel van het proefschrift is 'The skin as a mirror of the aging process'. Promotoren zijn Prof. dr. R.G.J. Westendorp en Prof. dr. A.B. Maier.

Mw. P. Vahl hoopt op woensdag 12 oktober om 15.00 uur te promoveren tot doctor in de Geneeskunde. De titel van het proefschrift is 'Childhood maltreatment and social-emotional impairment in delinquent adolescents'. Promotoren zijn Prof. dr. R.R.J.M. Vermeiren en Prof. dr. Th.A.H. Doreleijers.

Mw. S.H.M. Verdegaal hoopt op woensdag 12 oktober om 16.15 uur te promoveren tot doctor in de Geneeskunde. De titel van het proefschrift is 'Diagnostics and treatment options in low-grade central chondrosarcomas'. Promotoren zijn Prof. dr. P.C.W. Hogendoorn en Prof. dr. A.H.M. Taminiau.

Mw. M.S.M. de Hooge hoopt op don-

derdag 13 oktober om 11.15 uur te promoveren tot doctor in de Geneeskunde. De titel van het proefschrift is 'Imaging in axial Spondyloarthritis'. Promotor is Prof. dr. D.M.F.M. van der Heijde.

Mw. S.F. de Villiers hoopt op donderdag 13 oktober om 13.45 uur te promoveren tot doctor in de Geneeskunde. De titel van het proefschrift is 'Placental characteristics in twin-to-twin transfusion syndrome and twin anemia-polycythemia sequence'. Promotor is Prof. dr. D. Oepkes.

Mw. A.H. Reinders hoopt op donderdag 13 oktober om 15.00 uur te promoveren tot doctor in de Geneeskunde. De titel van het proefschrift is 'Communication in Critical Care'. Promotor is Prof. dr. E. de Jonge.

Dhr. M. Catarino Ribeiro hoopt op donderdag 13 oktober om 16.15 uur te promoveren tot doctor in de Geneeskunde. De titel van het proefschrift is 'From Fetus towards Adult'. Promotoren zijn Prof. dr. C.L. Mummery en Prof. dr. P.C.J.J. Passier.

‘Als je heel veel pijlen afschiet, is de kans dat je de roos raakt groter.’

Kwantiteit of kwaliteit?

Meer publicaties = hoger aandeel topartikelen

Wetenschappers worden aangeemoedigd om veel te publiceren. Maar wanneer wordt dat te veel? Onderzoeker Rodrigo Costas analyseerde ruim 28 miljoen artikelen. ‘Als je echt gaat salamipubliceren, val je in herhaling.’

DOOR BART BRAUN In films en op televisie zijn wetenschappers altijd of proefjes aan het doen, of les aan het geven. Nooit schrijven ze eens een beursaanvraag, terwijl echte wetenschappers daar toch een derde van al hun tijd aan kwijt kunnen zijn. Je ziet ze al helemaal nooit achter een computer zitten, met hun data in één venster, vier afleidingen in andere vensters en een boosaardige *writer's block*, rondzwemmend in een steeds grotere plas koffie.

Toch is schrijven een net zo belangrijk onderdeel van de wetenschap als het onderzoek zelf. Het werk is pas echt af als collega's er kennis van kunnen nemen, en er commentaar op kunnen geven. Het curriculum vitae van een wetenschapper is vooral een publicatijlijst.

Wetenschappers worden ook beoordeeld op hun publicaties: bij sollicitaties, salarisonderhandelingen, en het verstrekken van onderzoeksgeld. Omdat veel beoordelingen en ranglijstjes vooral kijken naar het aantal publicaties, is er dus reden voor onderzoekers om zoveel mogelijk artikelen te schrijven.

Daar is ook weer kritiek op, vanuit de wetenschap. Kwantiteit zou niet zwaarder moeten wegen dan kwaliteit, is het idee. Door vooral dat eerste te belonen, ontstaat een verschijnsel met heel veel verschillende namen. De een spreekt van het *publon*, een fictief ‘deeltje’ dat de kleinste publiceerbare hoeveelheid kennis weergeeft. Anderen hebben het over *salamipublishing*: waarbij mensen hun onderzoek in zo dun mogelijke plakjes uitserveren.

Veel wetenschappers menen dat in hun eigen vakgebied te zien, en er

is ook wel wat onderzoek dat suggereert dat het verschijnsel echt bestaat – het Leidse Centrum voor Wetenschap en Techniekstudies (CWTS) liet in 2013 bijvoorbeeld zien dat de publicaties in bepaalde vakbladen steeds dunner worden. Er is echter nog niet zoveel onderzoek naar de gevolgen ervan: kan dat nou kwaad, dat plakjespubliceren?

‘Er zijn wat kleine onderzoeken gedaan, naar honderd of een paar honderd wetenschappers. Die lieten vaak zien dat een hoger aantal publicaties ook een hoger totaal aantal citaties oplevert’, vertelt Rodrigo Costas, onderzoeker bij het CWTS. Zelf onderzocht hij de vraag ook, maar dan niet met een steekproef. Samen met zijn Canadese collega Vincent Larivière keek hij naar de onderzoeksresultaten van alle wetenschappers die tussen 1980 en 2013 een artikel publiceerden dat in de wetenschappelijke database *Web of Science* opgenomen is. Dat zijn er, volgens hun recente artikel in *PLOS ONE*, zo'n 28.078.476. Plus of min een beetje omdat je, ondanks correcties daarvoor, niet perfect rekening kunt houden met wetenschappers die van naam veranderen, met verschillende namen in de databank staan, of diezelfde naam delen met anderen. ‘Zo'n grote analyse was nog niet gedaan’, aldus Costas.

Van al die miljoenen wetenschappers bepaalden Costas en zijn collega het aantal publicaties. Vervolgens wilden ze weten hoeveel er daarvan echte toppublicaties waren: behorend tot de één procent meest geciteerde artikelen uit hun vakgebied. ‘Dat is echt een veeleisende indicator; zelfs voor toponderzoekers is maar een klein gedeelte van al hun werk zo succesvol.’

Hoe hoger het aantal publicaties, hoe hoger het aandeel in de topartikelen, stelden Larivière en Costas vast. Bij biomedici heeft anderhalf procent van de artikelen van mensen met vijftig publicaties op hun naam zo'n hoog aantal citaties, bij de mensen met meer dan tweehonderd

publicaties is dat drie procent.

Er is dus geen afweging tussen kwantiteit en kwaliteit, of in elk geval niet als je alle wetenschappers op één hoop gooit. ‘Dat betekent niet dat dit voor alle wetenschappers geldt’, benadrukt Costas: ‘Maar dit is wel het gemiddelde patroon.’

Maar hoe kan dat dan? ‘Misschien is die salami die in plakjes wordt gesneden niet de enige analogie’, oppert hij, ‘en moet je meer aan boogschieten denken. Als je heel zorgvuldig één pijl afschiet, schiet je misschien wel in de roos. Als je er heel veel afschiet, is de kans dat je raak schiet echter groter. Nog belangrijker: als je dat doet, word je beter in boogschieten.’ Wetenschappelijk gezien: je legt meer contacten, leert hoe je met vakbladredacteurs en *reviewers* om moet gaan, je krijgt een functie met promovendi onder je, en publiceert samen met hen.

Voor wie zich nu voorneemt om

voortaan zelf ook elk experiment in tenminste drie mini-publicaties op te schrijven: bij jongere onderzoekers in veel vakgebieden is de kans op toppublicaties wel kleiner als ze meer artikelen op hun naam hebben. Hoe dat precies komt weet Costas niet: ‘Misschien zitten deze onderzoekers nog in het leerproces.’

Wat is dan de beste publicatiestrategie? ‘Daar is niet één eenvoudig antwoord op te geven’, legt Costas uit. ‘Je moet ergens in het midden zitten. Als je echt gaat salamipubliceren, valt je werk in herhaling. Als je promovendi vertelt dat ze maar één goede publicatie hoeven te schrijven, loop je het risico dat dat ene artikel faalt. De wetenschap houdt ook niet zo van *one hit wonders*. Je wilt een min of meer constante interactie met de onderzoeksgemeenschap in je vakgebied hebben; je moet regelmatig iets publiceren om jezelf in de kijker te spelen.’

Twitterhits

Behalve naar het verband tussen productie en succes onderzoekt CWTS-wetenschapper Rodrigo Costas ook de zogeheten *Altmetrics*. ‘We analyseren hoe een wetenschappelijk artikel ontvangen wordt op sociale media en blogs. We willen weten of er een verband is tussen die ontvangst en de traditionele indicatoren die we in het onderzoek naar wetenschappelijke publicaties gebruiken, zoals het aantal citaties.’

Zolang er naar het artikel gelinkt wordt, is het eenvoudig om bij te houden hoe vaak mensen over je werk twitteren, facebooken of bloggen. Via *Altmetric.it* kun je een plugin voor je browser installeren die dat doet. Costas: ‘We weten nog niet zo goed wat die cijfers betekenen. Kan je ze gebruiken bij de evaluatie van een onderzoeker, en zo ja, hoe?’

Een artikel kan ook rondzingen op Twitter juist omdat iedereen elkaar

aan het vertellen is wat een pruts-werk erin staat. Costas: ‘Dan is het nog steeds goed om te weten dat dat gebeurt! Dan kan je als onderzoeker, of als universitaire PR-afdeling, maatregelen nemen. Het is relevant om te weten hoe er over wetenschap gediscussieerd wordt op sociale media. Het is ook bruikbaar als je weet wie de online gemeenschap is die praat over jouw soort onderzoek: die kan je misschien wel benaderen met vragen, of verzoeken om crowdfunding of crowdsourcing.’

Betekent dat dat alle wetenschappers hun onderzoek zouden moeten delen op sociale media? ‘Ik kan geen reden verzinnen waarom het kwaad zou kunnen. Twitteren kost een paar minuten. Het schrijven van een uitgebreide blogpost wat meer, maar dat levert je ook weer exposure op; symbolisch kapitaal. Dat kapitaal kwantificeren, dat is wat wij willen doen.’

Vrouwenbloed

In het *Nederlands Tijdschrift voor Geneeskunde* bespreekt epidemioloog Rutger Middelburg een Canadees onderzoek naar bloedtransfusies. Er waren al eerder studies geweest die suggereerden dat ontvangers die bloed van een vrouwelijke donor krijgen gemiddeld net ietsje vaker overlijden na de transfusie, en de Canadezen wilden daar meer over weten. Zij keken hoe het was afgelopen met 30.503 patiënten die een transfusie hadden ondergaan.

En inderdaad: ook hier gingen de mensen die vrouwenbloed hadden gekregen net ietsje vaker dood. Middelburg benadrukt dat het om een klein risico gaat; een absolute risicotoename van drie procent.

‘Het lijkt nog te vroeg om vanaf nu alle vrouwen uit te sluiten van bloeddonatie, vooral omdat zonder hun bloed patiënten zullen overlijden’, schrijft hij.

Niemand weet nu al wat de verklaring is van het verschil in sterfte. Met wat mazzel is niet vrouwenbloed in z'n algemeenheid ongezonder, maar is alleen het bloed van bepaalde vrouwen verantwoordelijk voor het resultaat. Als je dan kan ontdekken welke vrouwen dat zijn, kun je die eruit filteren.

Drones

Archeoloog Tesse Stek gebruikt drones in zijn onderzoek, om de geschiedenis van grote gebieden in kaart te brengen. In het *Journal of Cultural Heritage* geeft hij een voorbeeld van hoe dat werkt.

Sinds 2013 werkt zijn team in de Italiaanse Tappino-vallei met kleine vliegtuigjes, die zijn uitgerust met normale en infraroodcamera's.

Op de luchtfoto's van de Italiaanse akkers zijn duidelijk patronen met rechte hoeken in het graan te zien: heeft daar vroeger een gebouw gestaan? Een goede plek om eens te kijken of de boer iets archeologisch omhoog heeft geploegd. Bovendien kun je op deze manier snel een compleet landschap in kaart brengen.

Nu drones betaalbaar en relatief gemakkelijk in het gebruik zijn, kunnen ze belangrijke nieuwe informatie opleveren over landschappen in het Middellandse Zeegebied, concludeert Stek.

Bijsluiters

Bij medicijnen zit een bijsluiters die verkeerd gebruik moet helpen voorkomen. Alleen heb je daar niks aan als je niet of slechts met moeite kan lezen. Dat geldt voor meer mensen dan u misschien denkt: zo'n 2,5 miljoen Nederlanders beheersen het Nederlands niet op vmo-niveau. Tweederde van die groep is van Nederlandse komaf.

Een groep Leidse en Haagse farmacologen en communicatiewetenschappers beschrijft in het *International Journal of Clinical Pharmacology* een onderzoek naar 45 laaggeletterden: hoe zouden bijsluiters beter kunnen?

De deelnemers beoordeelden bijsluiters vrijwel unaniem als patiënt-onvriendelijk. Al meteen in de eerste stap van het leesproces – überhaupt aandacht besteden aan de bijsluiters – gaat het mis. De blaadjes nodigen niet bepaald uit om te lezen, en al helemaal niet voor mensen die geschreven tekst als een hindernisbaan zien.

En dan is er nog het taalgebruik: ‘Deze informatie is in het Dokterslatijn’, klaagde een deelnemer: ‘De taal van de apotheek, of van de huisarts; niet die van gewone mensen.’ De onderzoekers pleiten voor overzichtelijker bijsluiters: met name waarschuwingen zouden duidelijker zichtbaar mogen zijn. De onderzoekers zien daarnaast veel in plaatjes, die de tekst ondersteunen.

Foto's van de studentenopstand in Parijs uit 1968. 'Fransen staan bekend om hun stakingslust en protestdrang, en studenten spelen daarin nog steeds een belangrijke rol.'

Dan maar een jaartje langer

Minister moet niet mopperen, maar stoppen met beknibbelen

Minister Bussemaker klaagt dat er te weinig Nederlandse studenten naar het buitenland gaan. Volkomen terecht, vindt **Arend van Vuren**. Alleen vergeet ze dat ze zelf de schuldige is.

Uit een interessant onderzoek door *Ad Valvas*, de universiteitskrant van de VU, blijkt dat het niveau van afstudeerscripties sinds 1998 behoorlijk achteruit is gegaan. Het lijkt onwaarschijnlijk dat het intelligentieniveau van studenten lager is geworden, dus de voorzichtige conclusie is dat de kwaliteit en diepgang van universitaire opleidingen daalt.

Studeren is geen hardlooptwedstrijd waar het doel is zo snel mogelijk de eindstreep bereiken. Studeren aan het hoger onderwijs, en zeker aan een universiteit, is als een

wandeling waarbij je de tijd krijgt en om je heen leert kijken. Het vormt je persoon. Niet door alleen feitjes in je kop te stampen, maar door academisch en kritisch te leren denken.

Een universiteit moet je niet alleen een expert maken in een beperkt vakgebied, maar ook bijdragen aan je algemene ontwikkeling.

Daar hoort bijvoorbeeld ook het volgen van de actualiteit bij, bij voorkeur meer dan via vluchtige sociale media of nu.nl. Toen een van mijn politicologiedocenten tijdens een college vroeg wie er nog een krant las, gingen slechts enkele handen vertwijfeld de lucht in.

Hoe anders is dat in Parijs, waar ik momenteel studeer. 's Ochtends liggen stapels kwaliteitskranten bij de ingang van de universiteit, gratis voor studenten om mee te nemen. Daarnaast zijn Parijse studenten politiek betrokken. Fransen staan

bekend om hun stakingslust en protestdrang, en studenten spelen daarin een belangrijke rol. Misschien is dat niet altijd even verstandig vanuit economisch oogpunt, maar studenten staan zo wel midden in de samenleving.

Wat een verschil met Nederland waar volgens een voorpublicatie van de Landelijke Studentenhuisvestingmonitor 2016 steeds meer studenten thuis blijven wonen na het afschaffen van de basisbeurs. Zonde, want ook hier geldt dat uit huis gaan een belangrijk deel van je ontwikkeling is.

Financieel zelfstandig zijn, jezelf in leven houden tussen ouderejaars huisgenoten, een kamer veroveren in een oververhitte huizenmarkt en leven op elf vierkante meter is werkelijk leerzaam.

Nog los van het feit dat het leerzaam kan zijn om op jezelf in een

leid ten koste gaat van de kwaliteit en ontwikkeling van hun studenten.

Mijn Duitse en Franse studiegenoten in Parijs horen met verbazing aan hoe duur studeren in Nederland is en vooral hoeveel collegegeld Nederlandse studenten moeten betalen (ter vergelijking: het collegegeld bedraagt een kleine 200 euro in Frankrijk en rond de 1000 euro in Duitsland) en dat zelfs onze basisbeurs is afgeschaft, terwijl het leven in Nederland duurder is dan in de omringende landen.

Is het hier in Parijs allemaal veel beter dan in Nederland? Dat hoor je mij niet zeggen, maar de mentaliteit van de overheid, universiteit en daardoor ook de student is wél anders. Studeren wordt hier nog beschouwd als de ontwikkeling van een persoon.

Een kernambitie van onze minister van Onderwijs is internationalisering van het hoger onderwijs. Zo stelde ze in 2014 beurzen beschikbaar voor topstudenten, in 2015 riep ze studenten op om hun horizon te verbreden en onlangs herhaalde Bussemaker haar ambitie in een brief aan de Tweede Kamer: 'Ik wil dat internationale ervaring meer de norm wordt.'

Nederland scoort namelijk slecht in Europees opzicht als het gaat om studenten die in het buitenland studeren. In alle omringende landen vertrekken meer studenten naar het buitenland dan vanuit Nederland. Aan mijn Parijse universiteit is het zelfs een verplicht onderdeel van de bachelor.

Jaarlijks studeren slechts 15.000 Nederlandse studenten een periode in het buitenland, waarmee Nederland op de 53e plaats staat van landen met de hoogste aantallen uitgaande studenten: ver onder het Europees gemiddelde.

Voor iedere Nederlandse student die in het buitenland gaat studeren, komen maar liefst drie buitenlandse studenten naar Nederland.

Wat de minister niet lijkt te snap-

pen, is dat het beleid van de afgelopen jaren (langstudeerboetes, het afschaffen van de basisbeurs en het steeds extremere rendementsdenken) juist een destructief effect heeft gehad op de mogelijkheid om te gaan studeren in het buitenland. Dat studenten nu ook nog thuis blijven wonen, maakt de stap om naar het buitenland te gaan gevoelsmatig nóg groter.

Eenzijdig wordt het studenten steeds moeilijker gemaakt om meer te doen dan zo snel mogelijk het papertje halen, en anderzijds vraagt de minister of we in het buitenland willen gaan studeren. Tegelijkertijd vraagt de universiteit of we een bestuursjaar willen doen, en verwacht onze toekomstige werkgever werkervaring en relevante stages.

De minister lijkt te geloven dat ze kan beknibbelen op hoger onderwijs terwijl het aantal studenten groter is dan ooit en tegelijkertijd verwacht ze dat de kwaliteit van het onderwijs beter wordt.

Hoewel ze het ons juist steeds moeilijker maakt, ben ik het wel met haar eens dat studeren in het buitenland de standaard zou moeten worden. Het vergroot je wereld, laat je kennismaken met andere culturen, een andere taal en andere manieren van werken.

EP-Nuffic onderzocht de effecten van internationalisering en kwam tot de conclusie dat studenten met buitenlandervaring vaker een baan vinden op niveau dan studenten die in Nederland zijn blijven hangen. Het is echter wel kiezen of delen: meer internationalisering en meer kwaliteit betekent investeren en accepteren dat studenten er een jaartje langer over doen.

Heeft de minister dat er niet voor over, dan moet ze stoppen met klagen dat de Nederlandse student niet naar het buitenland vertrekt.

AREND VAN VUREN is student politicologie en studeert dit semester aan de Universiteit Paris-Dauphine

'We moeten zo snel mogelijk een papertje halen, in het buitenland studeren, een bestuursjaar doen én relevante werkervaring opbouwen'

studentenstad te gaan wonen, is een logisch gevolg van thuis blijven wonen dat studenten een studie dichterbij het ouderlijk huis kiezen. Veilig in de buurt van papa en mama, netjes in vier jaar afstuderen en dan nog net zo groen zijn als toen je van de middelbare school kwam. Niks geen algemene ontwikkeling of brede vorming, maar plofstuderen.

De meeste Nederlandse universiteiten -Leiden inclusief- geven bovenop het rendementsdenken vanuit Den Haag nog wat extra gas in plaats van op de rem te trappen en de minister te vertellen dat dit be-

Bloedvergieten met een boodschap

Ook pretentieloze pulp kan politiek getint zijn

Een martelsscène uit *Zero Dark Thirty*. 'Ik ben geen liefhebber van extreem geweld en heb helemaal niets met *torture porn*. Maar heb toch alles heel uitgebreid geanalyseerd.'

> Vervolg van de voorpagina

Ook Bigelow en scenarioschrijver Mark Boal bestrijden de claim dat hun film marteling zou goedpraten. 'Het verhaal van *Zero Dark Thirty* bestrijkt een periode van tien jaar. Daarin komt heel heftig en duidelijk naar voren dat martelen routine is geworden. Als je daar over nadenkt, is dat schokkend.'

De kritiek was ook feller omdat het hoofdpersonage, de CIA-analist Maya, een vrouw is, vermoedt Bodde, net zoals de regisseur. 'Er werd op de vrouw gespeeld. Als Maya een man was geweest, dan was er minder ophef geweest. Agent Jack Bauer martelt er in de serie *24* op los om terroristische aanslagen te vrijdelen, en op dat personage kwam eigenlijk geen kritiek. Dat geldt ook voor de mannelijke rollen in *Zero Dark Thirty*. De film is ook nog deels door het Pentagon en de CIA gefinancierd. Desalniettemin is het geen propagandafilm geworden.'

Unthinkable stelt politiek martelen aan de kaak, maar doet dat op een heel extreme manier. De film gaat over een tot de islam bekeerde blanke Amerikaan Yusuf. Hij heeft een aantal kernbommen verstoep en een door Samuel L. Jackson gespeelde verhoorspecialist, genaamd "H", past grof geweld toe om Yusuf zover te krijgen om te zeggen waar die bommen zijn.

'*Unthinkable* is heel erg *over the top*, en deels ook Tarantino-achtig. Het is een *ticking bomb*-scenario met zwarte humor. De film heeft vanwege het grafische en weerzinwekkende martelgeweld de bioscopen niet gehaald, maar groeide op dvd uit tot cultfilm. "H" lijkt in eerste instantie een brave professor, compleet met brilletje, spencer en keurig overhemd. Het is alsof hij net van achter zijn bureau op de universiteit vandaan is geplukt. Je verwacht helemaal niet dat hij juist de persoon is die met een bijl een een van Yusuf's vingers afhakt.'

Als dat gebeurt, houden andere agenten in de verhooruimte hem tegen. 'Het is maar een vinger', zegt "H" dan spottend. 'En niet eens een hele.' Na zijn belofte - 'Oké, oké, geen vingers meer' - laat hij zijn collega's weten dat ze niet moeten zeuren. 'Jullie zijn zo egoïstisch, maar dit gaat niet om jullie. Dit is oorlog.'

Bodde: 'Het lijkt pretentieloze pulp met veel bloedvergieten, maar heeft wel degelijk een politieke boodschap. De film speelt met allerlei stereotiepen. Het martelen is heel erg duidelijk in beeld gebracht. Het doden van mensen om anderen te redden wordt hier tot in het extreme doorgetrokken: wat zijn de uiterste implicaties van dit beleid?'

De Europese films die Bodde analyseerde,

richten zich op de gevolgen van het gepleegde geweld. Wat is de impact van marteling op zowel dader als slachtoffer? Van de Deense film *Brødre* (2004) is een Amerikaanse versie verschenen: *Brothers* (2009). Bodde: 'De Hollywoodversie is een vrij getrouwe *remake* van de Deense film, maar toch zijn er belangrijke verschillen.' In beide films wordt een in Afghanistan gevangen genomen officier gedwongen om een medegevangene met een loden pijp dood te slaan.

'In de Europese films zie je minder kritiek op de politieke keuze om deel te nemen aan de *war on terror*. Dat is in *Brødre* ook het geval, maar daar gaat het vooral om het oorlogstrauma. De vraag is: "Je wordt gedwongen om iets ergs te doen, wat doet dat met je?"'

'In *Brothers* is meer aandacht voor het conflict zelf. Het gaat er heel erg om de strijd met de barbaarse Taliban: dit is de vreselijke tegenstander waar we mee te maken hebben. De Taliban zet in *Brothers* een camera neer en dwingt al martelend de gevangenen een anti-Amerikaans statement af te leggen. De commandant dreigt ook de hoofden van de militairen af te snijden. Dat verwijst naar de welbekende onthoofdingsvideo's. Die camera is helemaal afwezig in de Deense versie. *Brothers* levert kritiek op de interventie. Maar laat aan de andere kant zien dat het toch

wel nodig is, want kijk eens hoe vreselijk die Taliban is.'

Europese films verwijzen vaak veel minder direct naar een specifiek geopolitiek conflict.

'De Poolse film *Essential Killing* is een goed voorbeeld. Je volgt een man die, vermoedelijk ergens in het Midden-Oosten, is opgepakt en gemarteld wordt door de Amerikanen. Uiteindelijk komt hij in een geheime *blacksite* terecht, waarschijnlijk in Polen, en weet te ontsnappen. Militairen met honden gaan naar hem op jacht en hij moet maar zien te overleven in de sneeuw. Verdere context ontbreekt, dus deze film staat ver af van Hollywood. Het gaat over de wreedheid van de mens en niet zozeer over de *war on terror*, al zijn er wel referenties.

In *Flandres* is de connectie met de actualiteit nog minder expliciet. 'Deze film gaat over Franse jongemannen die vechten in een verder niet gedefinieerde oorlog. De personages doen maar wat en dat is heel verontwaardig. Het geweld is heel *in your face*. Daar moet je als kijker dan maar iets van zien te maken.'

DOOR VINCENT BONGERS

Odile Bodde, *Screening The 'War on Terror'*
Promotie was 5 oktober

Stills uit *Unthinkable* (linksonder), *Brothers* (linksboven) en *Essential Killings* (rechts).

Fake pot

Experiments with placebo cannabis

Smoking pot leads to more mistakes – and a reduced ability to recognise them, as psychologist Mikael Kowal discovered with the aid of pot placebo produced in Leiden.

BY BART BRAUN Studying cannabis is more complicated than you might expect. Some patients use cannabis as medication, but that doesn't mean that the substance is actually registered as a medicine. Despite the large number of patients and recreational users, hashish and pot are still illegal substances in the Netherlands. As a result, a test using cannabis is far more difficult to arrange than research into the effects of Ritalin, for example. A scientist needs permission from the Ministry of Public Health as well as from the medical-research ethics committee. The Ministry may grant dispensation from the Opium Act, but it will take time. "It was two years before we could actually get to work on the study", recalls psychologist Mikael Kowal. "Which sucks, if you're doing a doctorate and your time is limited."

Once you get started, there's a methodological problem you have to deal with: if you want to study the results of anything, you need a control group. That group's test subjects must not know that they are only taking part for the sake of comparison. That's easy enough if you are doing research on pills: you set up two groups and give one the pills that work and the other the pills that don't work. Of course, if you are researching cannabis and you give one half of your test subjects a joint and the other half a Marlboro light, all the smokers are going to know whether they're part of the control group or not.

So, in short, you need a better placebo: fake pot.

Which exists. Bedrocan, the company that grows medicinal pot for chemists and Kowal's current employer, also produces placebo cannabis. They make it at Proxy Labs in Leiden's Bioscience Park.

"We have a method that extracts all the THC-related substances and we extract the terpenoids too, which produce pot's specific taste and smell. Then we put the terpe-

noids back again. We need two kilograms of active cannabis for one kilogram of the placebo, but the final product is indistinguishable from the real thing. It tastes and smells like cannabis, in fact, like the specific pot variety we used."

Kowal and his colleagues conducted two psychological studies: one of control and one of creativeness.

The first centers on a phenomenon that psychologists call "error monitoring". Your brain keeps an eye on everything you are conscious of doing. If something goes wrong, your brain will report it so that you can - hopefully - correct it. If you stick electrodes on the heads of your test subjects, you can measure error monitoring with two signals of electrical activity in the brain.

One signal, called "error positivity", makes people aware that they have made a mistake. It is likely that error positivity has much to do with the "Oops" feeling you get when your car grazes the curb or when Super Mario falls into a hole, but it's not quite the same. It's like a fire alarm, while a much larger part of your brain decides whether there really is a fire or not.

The other signal is called "error-related negativity". "You notice that sooner and it is something you're not at all conscious of. It's a fundamental process running in your brain", Kowal explains.

Kowal and his colleagues put up notices in cannabis cafés etc. and gathered together 61 test subjects who regularly used cannabis. That group was split into three sub-groups: one took a high dosage of THC, one took a low dosage and one was given the special pot placebo. The test subjects inhaled it with a medicinal marijuana vapour inhaler.

The first conclusion is that the placebo proved adequate at fooling people. Kowal says: "These people had been smoking pot at least twice a week for at least two years, and most of them had been smoking it much longer and more frequently. You would expect them to be experts, but all of them except two thought they had simply been given the lower dosage.

The stoners were given a test to see how

fast they reacted to information on the screen. On average, the placebo group made slightly fewer mistakes, but that's not what the psychologists wanted to know; the maximum reaction time had been fixed so that it was so short no one could avoid making mistakes. It's more interesting to know how the brains of the test subjects responded to those mistakes. The signal for error-related negativity functioned more poorly in the group who were given a high dosage of THC. Both the high and low dosages had an impact on the signal for error positivity.

In other words: smoking pot leads to more mistakes and reduces the ability to recognise them, even if you are an experienced pot smoker to whom the effects of cannabis should not come as complete and utter surprise. Kowal knew, from other research, that reduced error positivity had already been identified in chronic users, even if they hadn't used cannabis just before the test. "As a reduced ability to learn from mistakes is related to poor prognoses for treating drug addiction, it seems important that we learn more about the effects of cannabis on that ability", Kowal reports in his dissertation. What do the re-

sults mean for non-addicts? "In situations that require quick adjustments to changing circumstances, such as driving a car, you won't manage as well as otherwise if you are under the influence of cannabis. Because cannabis also slows down users' reactions, in real life, it won't always be possible to determine the actual consequences of reduced error control.

In another test, Kowal studied the effects of cannabis on certain thinking tasks. The test subjects were given a brain-storming assignment. "They were asked to come up with, say, as many ways of combining a pen with a shoe as possible," explains Kowal. A high dosage of THC produced bad scores while a lower dosage did not produce any measureable effect.

A remarkable discovery, because there is a wide-spread belief that smoking pot makes you more creative. Kowal says: "That's what you'd expect: if a substance reduces your inhibitions, you expect to be better at this kind of thinking assignment. Perhaps the results would be different if you gave people a creative assignment that suited their interests: ask musicians to write music and artists to draw. But, you know, how could you test whether it works?"

Hottest topic in cannabis research

The last chapter of Kowal's dissertation is a literature retrospective on the effects of cannabidiol, a compound that is chemically related to THC but that has completely different effects on your brain; for instance, it does not make you high. That is precisely why it is easier to study: in many countries, you may grow hemp as long as it contains very low quantities of THC. "It's the hottest topic in cannabis research", says Kowal. "It seems to reduce the detrimental effects of THC, such as anxiety, etc."

You can even buy the substance in its pure form, more or less. Who buys it, then? Mainly people suffering from epilepsy and parents of children with epilepsy.

Around thirty per cent of epileptics who

take prescribed medicine still suffer attacks, so it's not surprising that they're on the lookout for something else. While there is plenty of anecdotal evidence that it works, there is very little scientific evidence. "It's too early to draw any conclusions from it", states a retrospective published earlier this year in the *New England Journal of Medicine*.

Kowal, in his own retrospective, limits his comments to the question of whether cannabidiol also has an effect on how users deal with emotions or cognition. Very little is known about that matter either, but he speculates, on the basis of the research available, that cannabidiol also reduces people's awareness of the mistakes they make.

Opeens moet je nadenken

Singer-songwriter wil niet vast komen te zitten op kantoor

Singer-songwriter Port of Call presenteert zijn nieuwe album vrijdag in de Vrijplaats. 'Mijn vorige album is heel ongemakkelijk om in de auto te luisteren.'

DOOR MARLEEN VAN WESEL 'Ik reed op mijn fiets van Den Haag naar Katwijk, en toen gingen we dus met die fiets de zee in. Daarbij ging hij kapot. Ik had er niet echt over nagedacht', vertelt Pieter van Vliet (26), oftewel: singer-songwriter Port of Call. Fotograaf Gijsje Chieltje Heemskerck legde het tafereel op het Katwijkse strand vast. De foto waarop haar vader uit de zee komt fietsen werd de coverfoto voor Port of Calls tweede album *Our body is like an ocean, it changes*. Deze vrijdag presenteert Van Vliet, geboren Leidenaar, tegenwoordig woonachtig in Den Haag, zijn cd in de Leidse Vrijplaats.

'Die albumtitel komt van een eerder EP'tje, waarvoor ik de teksten bedacht terwijl ik ze zong. Ik had een opnameapparaat gekocht. Ik wilde het testen, dus ik zette het op

tafel en begon gewoon te spelen en te zingen. Daar zat die tekst tussen', vertelt Van Vliet.

Het idee voor die foto had hij ook al een tijdje. 'Op dit album kwamen verschillende dingen samen. Dat grote water, de constante verandering, en die moeten accepteren. Bijvoorbeeld de overgang van het ontspannen studentenleven naar een periode waarin je de overheid niet meer mee hebt. Als je afstudeert, moet je ineens gaan nadenken over wat je eigenlijk wil doen, om niet vast te komen te zitten op een kantoor – tenzij je dat leuk vindt.'

Zelf is hij momenteel fulltime muzikant. Afgelopen zomer trok hij door Canada met de Folk Roadshow, een collectief met nog vier andere singer-songwriters uit Nederland, Canada en Australië. 'Meestal vul ik een half jaar met showtjes en toertjes van Port of Call en de Folk Roadshow, om daarna weer een leuke bijbaan te nemen. Ik kan er niet écht van leven. Ik verwacht ook niet dat het nieuwe album daar verandering in zal brengen.'

Het klinkt genuanceerder dan zijn eerste album, *Ten feet of wind* (2012), vindt hij zelf. 'Toen vond ik het waanzinnig wat ik deed, maar als ik het nu terugluister, klinken de blaaspartijen vrij irritant. Het gaat van heel luid naar heel zacht. Heel ongemakkelijk om in de auto te luisteren in elk geval.'

Van Vliet speelde wederom verschillende instrumenten zelf in, maar nodigde ook weer allerlei gastmuzikanten uit. 'Om het hele album live na te spelen, zouden we met acht of negen mensen moeten zijn.' Maar zo pakt hij het live niet aan. 'Anders was ik wel een band begonnen. Het nummer "Fernando Pessoa" bijvoorbeeld, dat speel ik solo met gitaar, mondharmonica, tamboerijn en zang. Op het album klinken er wel zeven gitaren, drums, bas en drie keer mijn eigen zang over elkaar. Op een album kan ik mijn lied-

jes meer uitdiepen, maar ik vind het niet erg dat het tijdens solo-optredens anders klinkt. En in essentie blijven de liedjes hetzelfde.'

Later deze maand toert hij weer met de Folk Road Show, deze keer door Europa. Maar eerst is er dus zijn eigen albumpresentatie, met poëzie van Gijsje Chieltje Heemskerck en muziek van Folk Road Show-collega Olaf Caarls, ook bekend van de band Long Conversations. 'Zelf speel ik uiteraard ook. Daarna volgt nog een disco-afterparty: ik dj namelijk ook, onder de naam Part of Cool. Het wordt een feestje, om te vieren dat het album af is.'

Port of Call,
Vrijplaats, vrijdag
7 oktober,
21.00 uur

Folk Road Show,
Gebr. de Nobel,
woensdag
26 oktober,
19.30 uur, €10

'Een van mijn nummers speel ik solo met gitaar, mondharmonica, tamboerijn en zang. Klinkt wel anders dan op het album.' Foto Gijsje Chieltje Heemskerck

Zou jij het doen?

Eén nacht voor één miljoen: de toneelpremière van *Indecent Proposal*

Begin jaren negentig was het erotisch getinte drama *Indecent Proposal* een grote bioscoopshit. Zondag gaat in Leiden een toneelversie in première.

DOOR VINCENT BONGERS Het centrale gegeven van *Indecent Proposal* is simpel. Een jong echtpaar op zwart zaad ontmoet een excentrieke miljardair. Die biedt een miljoen voor een nacht vol passie met de vrouw.

'Ons stuk is geen bewerking van de film', zegt regisseur Paula Bangels, 'maar het is gebaseerd op de roman van Jack Engelhard uit 1988. Ik heb de film alleen gezien toen deze in 1993 uitkwam. Iedereen had het er toen over: "Zou jij ingaan op het aanbod?" Het idee dat blijft prikkelen.'

'De moeilijkste vraag is echter niet of je voor een miljoen naar bed gaat met de miljardair, maar of je het over je hart kunt verkrijgen om je geliefde dat toe te staan. Dat is veel lastiger. En daar ligt de focus in het stuk op. In het eerste geval, bepaal jij wat er gebeurt. Je bent er zelf bij. Maar als de ander er met die man of vrouw vandoor gaat, dan heb je geen zicht op wat er verder gebeurt. Dan is daar de vrees: "Valt mijn geliefde voor de charme en voor de rijkdom van

de ander?" Dat blijft door je hoofd spoken.

'Als ik nu zelf zo'n aanbod zou krijgen, zeg ik "nee". Ik kan gelukkig de huur betalen. Maar wat als er sprake is van nijpend geldgebrek? Ik denk dat ik het voor een miljoen waarschijnlijk na wat moeilijke ge-

sprekken met mijn partner wel zou doen. Maar toestaan dat mijn partner hier op ingaat? Ik denk het niet. Dan zoek ik wel naar een andere bijverdienste.

'Je kunt overigens duidelijk zien dat de filmversie van *Indecent Proposal* door een man is gemaakt.

Mannen hebben een andere esthetiek als het gaat om in beeld brengen van seks. Er wordt gelijk in de borsten geknepen en tussen de benen gegrepen. Heel pornografisch allemaal. Als vrouw kijk je toch anders. De erotische scènes in het toneelstuk zijn subtieler en mooier. Het is geen porno op het toneel.'

Toen de film uitkwam was er de nodige ophef over het feit dat de vrouw eigenlijk handelswaar is. 'Flauwekul', vindt Bangels. 'Ik ben geen feministe. Ik ben op mijn twintigste ook wel eens onder een boete uitgekomen door mijn rokje wat verder op te trekken en heel onschuldig te doen tegen een agent. De vrouw als handelswaar, dat is onze realiteit. Is dat ook altijd erg? En is niet alles in de wereld uiteindelijk handel?'

Het is belangrijk dat de personages in het stuk sympathiek overkomen, aldus Bangels. 'Ik wil niet het publiek al gelijk een kant opduwen. De personages laten zich van hun beste kan zien. Maar slechte mensen kunnen ook heel sympathiek zijn. Het staat niet op het voorhoofd van de moordenaar geschreven, dat hij mensen in stukken snijdt.'

Indecent Proposal (met Matteo van der Grijn, Roos van Erkel en Chris Tates) *Leidse Schouwburg* 9 oktober, 15 uur, € 21,50-35,50

'Het is geen porno op het toneel.'

Joris van Bennekom

Agenda

FILM

KIJKHUIS

L'avenir

za. zo. 13.30, do. za. ma. wo. 18.45, vr. zo. di. 21.00

Bacalaureat

do. vr. za. zo. 15.45

Florence Foster Jenkins

ma. di. wo. 16.00

La danseuse

vr. zo. di. 18.30, do. za. ma. wo. 21.00

Weiner

do. vr. za. zo. wo. 19.00

Movies That Matter on Tour: Hooligan Sparrow

ma. 19.00

Todo Sobre Mi Madre (All About My Mother, 1999)

di. 19.00

The Adventures of Priscilla, Queen of the Desert

di. 21.30

TRIANON

Bridget Jones's Baby

dagelijks 15.30 18.30 21.30, za. zo. 12.30

LIDO

The Girl on the Train

dagelijks 18.30 21.30

Don't Breathe

vr. zo. di. 19.00, do. za. ma. wo. 21.30

Blair Witch

do. vr. za. zo. ma. wo. 21.30

Sausage Party

dagelijks 21.30

The Magnificent Seven

dagelijks 18.15 21.30

MUZIEK

GEBR. DE NOBEL

GGU:LL + Terzij De Horde

Vr 7 oktober, 20.00, €10,-

Mr. Scruff

Vr 7 oktober, 23.00, vanaf €12,50

90's Now

Za 8 oktober, 23.00, €10,-

Vic Crezée, Mairo Nawaz & Siroj

Za 8 oktober, 23.00, €12,50

Monomyth & The Fuel

Do 13 oktober, 19.30, €10,-

VRIJPLAATS

Port of Call / Part of Cool (album release)

Vr 7 oktober, 21.00

MUZIEKCENTRUM LEIDEN NOORD

The Pasatempos e.a.

Za 8 oktober, 20.00, gratis

RAPENBURG 100

Music that Matters

Di 11 oktober, 20.00

DE TWEE SPIEGHELS

Francesco Amenta

Vr 7 oktober, 21.00

Christos Yerolatsitis trio

Za 8 oktober, 16.00

Ollie's Icelandic Quartet

Za 8 oktober, 21.00

DASH!

Zo 9 oktober, 16.00

DIVERSEN

IMPERIUM THEATER

Dames van de Beethovenstraat

Vr 7 en za 8 oktober, 20.30, vanaf €10,-

SCHELLEMA

Science Café Leiden met Christine Mummery

Di 11 oktober, 19.40, gratis

SIEBOLDHUIS

Tentoonstelling: Strijd om de macht. Prenten van Takeda Hideo

t/m 27 november

Tentoonstelling: Arita. Schilderijen van Debora Makkus

t/m 27 november

HORTUS BOTANICUS

Tentoonstelling: Japan en Von Siebold

t/m 30 oktober

STADHUIS

Tentoonstelling: Taalmuseum Leiden

t/m 6 januari

UNIVERSITEITSBIBLIOTHEEK

Tentoonstelling: Praag rond 1600

T/m 10 januari

‘Wij spelen Griekse blues’

Rebetika-band The Pasatempos

‘Het is in Griekenland onmogelijk om uit te gaan, en geen rebetika te horen.’ Foto Debby Dankmeyer

Lydia Stavradi (22, psychologie, zangeres, rechtsonder): ‘Wij zijn The Pasatempos. Een groep Griekse vrienden, in Leiden, die van muziek houden. Daarom zijn we een band begonnen.’

Irene Vikatou (32, afgestudeerd als archeoloog, nu pedagogisch medewerker, pianist, middelste boven): ‘We maken rebetika.’

Stavradi: ‘Dat is de Griekse blues. De liedjes gaan dan ook over liefde, gokken en pijn, maar ergens ver weg zijn is ook een belangrijk thema. Rebetika gaat over gevoelens van heimwee en nostalgie.’

Vikatou: ‘Die nostalgie delen we natuurlijk ook in het echt.’

Stavradi: ‘Ik zong wel eens in een Grieks restaurant in Leiden, begeleid op gitaar door een andere Griekse jongen. Dat was niet zo’n succes. Vooral omdat hij eigenlijk een drummer was. Toen ze hem vroegen, verwarden ze hem met z’n broer, die wel gitarist was. Hoe dan ook, door die optredens kwam ik uiteindelijk in contact met Irene.’

Vikatou: ‘Ik kende Natasa Panidou, onze andere zangeres, van ISN Leiden (International Student Network, red.). We

organiseerden er samen een Griekse thema-activiteit.’

Manolis Fragkiadakis (28, master media & technology net afgerond, gitarist, linksboven): ‘We kennen elkaar allemaal via via. Grieken komen elkaar gemakkelijk tegen. Zo groot is Leiden niet. En als ik ergens Grieks hoor, dan zeg ik meteen: “Hey!”’

Vikatou: ‘We hebben de band begin 2015 opgericht. Ons eerste concert, in de Vrijplaats, was vorig jaar in september. Daarna volgden optredens bij Leidse Lente, BplusC, het Cultural Festival van ISN...’

Stavradi: ‘En bij de Leiden International Short Film Experience.’

Fragkiadakis: ‘En in QBus.’

Vikatou: ‘Deze zaterdag spelen we in Muziekcentrum Leiden Noord. En op 12 november geven Manolis en onze bouzoukispeler Charis Laurijsen een rebetika-workshop in Sijthoff. En we hebben nog een bouzoukispeler: Yorgos Rousakis.’

Fragkiadakis: ‘De bouzouki is zo’n beetje het belangrijkste instrument in rebetika-muziek.’

Vikatou: ‘Daarop klinkt de melodie.’

Stavradi: ‘Je kent het geluid waarschijnlijk wel, van de Sirtaki.’

Vikatou: ‘Pasatempos is de naam van zaadjes, waar Grieken graag op kauwen. Als we naar de bioscoop gaan, of ergens buiten op een bankje zitten te staren in de verte, of naar de zee.’

Stavradi: ‘Net als zonnebloempitten.’

Vikatou: ‘De naam komt van het Franse *passer les temps*. En het is ook de titel van een bekend rebetika-lied van Manolis Chiotis.’

Fragkiadakis: ‘Dat willen we zaterdag ook laten horen.’

Vikatou: ‘Tot nu toe spelen we geen eigen nummers, alleen covers.’

Stavradi: ‘Het zijn heel oude liedjes, soms zelfs uit de jaren twintig.’

Vikatou: ‘Toch zijn ze nog een belangrijk onderdeel van de Griekse cultuur. Het is onmogelijk om uit te gaan, en geen rebetika te horen.’

Stavradi: ‘Niet alleen in cafés, ook in Griekse restaurants staan vaak bands. Wij combineren muziek graag met eten en drinken.’

Vikatou: ‘En ook met dansen, uiteindelijk.’

Stavradi: ‘Je hoort rebetika ook steeds vaker terug in moderne remixen.’

Fragkiadakis: ‘Wij spelen vooral traditionele versies, maar soms ook met moderne elementen. Upbeat, waar nodig.’

Stavradi: ‘Of juist jazzy.’

Vikatou: ‘Natasa is inmiddels terug naar Griekenland. De rest van ons heeft voorlopig geen plannen om te vertrekken, dus zolang we er lol in hebben, blijven we samen muziek maken.’

DOOR MARLEEN VAN WESEL

The Pasatempos, Muziekcentrum Leiden Noord
Zaterdag 8 oktober, 20.00, gratis

Met de billen bloot

Op een rustige namiddag rent een groepje naakte jongens door een Haarlemse winkelstraat. Eigenlijk had het de Haarlemmerstraat in Leiden moeten zijn waar we doorheen zouden rennen. Maar toen mijn voorgangers dat deden tijdens hun ontgroening en onze studentenvereniging daarachter kwam, was die er niet echt bepaald blij mee.

‘Imagoschade’, dat zou het tweeweg gebracht hebben. Zij die mij voorgingen kunnen er ook niks aan doen dat ze geen lichaam van een Playboy-model hebben.

Duizend euro en vier maanden schorsing, dat hing mijn dispuut boven het hoofd. Een kleinigheidje vergeleken met het bedrag dat je bij de Groningse studentenvereniging Vindicat had moeten betalen wanneer je metaforisch met de billen bloot zou gaan en je zwijgcontract schond.

Voor dat bedrag hadden we het nog vierentwintig keer over kunnen doen. Daarbij ben ik van mening dat de variant die wij deden, de letterlijke, een stuk leuker is. Dan zie je de verbaasde blikken tenminste.

Doordat het in Leiden dus niet meer geoorloofd was, hebben we de mensen in Haarlem maar laten denken dat ze plotseling toeschouwer waren geworden van een nudistenhardloepwedstrijd.

Hoe vaak maak je zoiets nou mee in je leven? Oké, dat hangt natuurlijk af van je interesses, maar voor mij was dat de enige keer en ik ga er vanuit dat dat ook gold voor de toeschouwers. De tijd dat de Olympische Spelen nog naakt waren, is immers al lang verleden tijd.

Waar het me hier om gaat is dat ontgroeningen ook iets grappigs kunnen hebben, iets ‘ludieks’ om in studententaal te spreken. Nu is het wel zo dat humor kan verschillen. Zo vind ik het persoonlijk niet bepaald grappig om iemand te dwingen tot seks met een kip, zoals een Utrechtse studentenvereniging dat naar verluidt deed bij een van hun aspirant-leden. Een tikkie sadistisch als je het mij vraagt, maar hè: ik ben dan bijvoorbeeld ook geen fan van Hans Teeuwen.

Iemand het ziekenhuis in slaan lijkt me daarentegen op geen enkele manier blij geven van humor. Toch is dat de naakte waarheid van wat er dit jaar gebeurde tijdens de ontgroening van Vindicat.

Dergelijke taferelen roepen al gauw kritiek op vanuit alle hoeken van de samenleving, en terecht. De critici wil ik meegeven dat studentenverenigingen niet over een kam te scheren zijn, in tegenstelling tot de gladde kapsels van hun leden.

Tegen de verantwoordelijken bij Vindicat heb ik maar één ding te zeggen:

Wie zijn billen brandt, moet op de blaren zitten.

MATTIJN DE GROOT is student filosofie

